

ЗВІТ

Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Заклад вищої освіти	Київський університет імені Бориса Грінченка
Освітня програма	28265 Релігієзнавство
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Спеціальність	031 Релігієзнавство

Цей звіт складений за наслідками акредитаційної експертизи згаданої вище освітньої програми, що проводилася Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Звіт є результатом роботи експертної групи. Його основним призначенням є систематизація отриманої інформації, її аналіз та безпосереднє оцінювання якості освітньої програми. Звіт призначений як безпосередньо для закладу вищої освіти, так і для широкої громадськості. Він є публічним документом та буде оприлюднений на сайтах Національного агентства і закладу вищої освіти. Він також є підставою для прийняття подальших рішень галузевою експертною радою та Національним агентством.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про освітню програму

Назва ЗВО	Київський університет імені Бориса Грінченка
Назва ВСП ЗВО	не застосовується
ID освітньої програми в ЄДЕБО	28265
Назва ОП	Релігієзнавство
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	031 Релігієзнавство
Спеціалізація (за наявності)	відсутня
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Вид освітньої програми	Освітньо-наукова

2. Відомості про склад експертної групи та акредитаційну експертизу

Склад експертної групи	Шимко Олена Володимирівна, Вінтонів Юлія Ігорівна, Марченко Олексій Васильович (керівник)
Залучений представник роботодавців	не застосовується
Дати візиту до ЗВО	02.12.2020 р. – 04.12.2020 р.

3. Посилання на документи, які підлягають оприлюдненню закладом вищої освіти на своєму вебсайті

Відомості про самооцінювання ОП	https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/nmc.kmn/accred/2020/3-onr/031_Relihieznavstvo.pdf
Програма візиту експертної групи	https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/nmc.kmn/accred/2020/3-onr/031_Relihieznavstvo_Program.pdf

4. Інформація про наявність у звіті інформації з обмеженим доступом

Звіт не містить інформацію з обмеженим доступом

I. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю критеріям оцінювання якості освітньої програми:

відсутні

II. Резюме

Загальні враження про ОП, найголовніші висновки щодо відповідності Критеріям

Загальне враження експертів щодо реалізації освітньої програми «Релігієзнавство» за третім рівнем вищої освіти у Київському університеті імені Бориса Грінченка є позитивним. Остаточно позитивне враження від ОП констатувалось не тільки після ознайомлення з відповідними документами, інформацією, представленою на сайті ЗВО, але і внаслідок бесід групи експертів з основними стейкхолдерами: здобувачами вищої освіти, академічною спільнотою, що задіяна в освітньому процесі, представниками роботодавців, а також з усіма зацікавленими і дотичними до реалізації ОП представниками ЗВО, що було передбачено програмою роботи експертної групи під час проведення акредитаційної експертизи. Експерти відзначають зацікавлене ставлення ЗВО, його керівництва до ОП, що акредитується, вони демонструють обізнаність щодо її реалізації, володіють всебічною інформацією про здобутки ОП та наявні проблеми, надають всіляку підтримку структурним підрозділам, задіяним у її провадженні, а також здобувачам вищої освіти та науково-педагогічному персоналу. В ОП враховано досвід провідних вітчизняних ЗВО, визнаних центрів філософської та релігієзнавчої освіти в Україні, аналогічних іноземних програм, а також враховано вимоги дев'ятого рівня Національної рамки кваліфікацій. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання за ОП в цілому задовольняють потреби всіх заінтересованих сторін. Шляхом обговорення, консенсусом експертна група дійшла висновку, що за 3 критеріями оцінювання якості ОП вона відповідає рівню відповідності «А» (освітня програма та освітня діяльність за цією програмою повністю відповідають визначеному критерію, у тому числі мають інноваційний/взірцевий характер), а за 7 критеріями ОП відповідає рівню відповідності «В» (освітня програма та освітня діяльність за цією програмою загалом відповідають визначеному критерію з недовіками, що не є суттєвими). Експерти вважають, що ЗВО свідомий щодо тих недоліків, що присутні в реалізації ОП, дослухається до порад та рекомендацій експертів щодо її покращення та має чіткий і цілком реальний план усунення недоліків.

Підсумок сильних сторін програми та позитивних практик

У загальному вигляді до сильних сторін ОП та позитивних практик, що супроводжують її реалізацію можна віднести: чітке формулювання цілей, які відповідають місії та стратегії ЗВО, та врахування у визначенні програмних результатів навчання позицій та потреб заінтересованих сторін (стейкхолдерів), тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, досвіду вітчизняних та іноземних ОП; усвідомлення здобувачами вищої освіти кореляції цілей та програмних результатів ОП з їх подальшим професійним життям, науковою та педагогічною діяльністю; відповідність змісту освітньої програми предметній області спеціальності; забезпечення набуття здобувачами вищої освіти широкого кола соціальних навичок (soft skills); чіткість, зрозумілість і прозорість правил прийому на навчання за ОП та правил визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти та в неформальній освіті; високий рівень задоволеності здобувачів вищої освіти змістом, структурою і спрямованістю навчального плану та навчальних дисциплін, формами та методами навчання і викладання, можливістю вільного формування індивідуальної освітньої траєкторії; високий фаховий рівень викладачів, долучених до реалізації ОП, які постійно працюють над оновленням змісту освіти, беруть участь в реалізації міжнародних проєктів; наявність в ЗВО прозорих і зрозумілих правил та процедур проведення контрольних заходів, порядку оскарження їх результатів; наявність у ЗВО чітких і зрозумілих стандартів і процедур дотримання академічної доброчесності; використання прозорих і зрозумілих процедур конкурсного відбору, що дало можливість залучити науково-педагогічних працівників з високим рівнем академічної та професійної кваліфікації, здатних забезпечити досягнення визначених в ОП цілей та програмних результатів навчання; існування в ЗВО безпечного освітнього і науково-дослідного середовища, сприятлива психологічна атмосфера співпраці, взаємопідтримки та взаєморозуміння, відсутність конфліктних ситуацій; існування в ЗВО практики оперативного реагування на запити здобувачів, встановлення партнерських відносин з ними; усталені двосторонні зв'язки з представниками роботодавців, що знаходять своє втілення як в укладених договорах, так і в практиці конкретної співпраці в рамках ОП, зокрема залучення роботодавців до участі у періодичному перегляді ОП; зрозумілість, чіткість і доступність наявних в ЗВО правил і процедур, що регулюють права та обов'язки учасників освітнього процесу; ефективна полівекторна комунікація і співпраця між адміністрацією, науково-педагогічними працівниками, що задіяні в освітньому процесі, та здобувачами вищої освіти; розуміння адміністрацією необхідності підтримання процедур забезпечення високої якості освіти; належний рівень матеріально-технічного та інформаційного забезпечення реалізації ОП; активна міжнародна діяльність, пошук можливостей співпраці з вітчизняними та зарубіжними партнерами для постійного інноваційного поступу ЗВО та ОП, що акредитується.

Підсумок слабких сторін програми та рекомендації з її удосконалення

За підсумками всебічного аналізу та узагальнення документів і проведених зустрічей експерти дійшли висновку, що реалізація ОП «Релігієзнавство» за третім рівнем вищої освіти, має низку наразі не вирішених проблем, усунення яких буде сприяти її вдосконаленню та подальшому розвитку. Зокрема, експерти зазначають недостатню розробленість стратегії розвитку історико-філософського факультету, зокрема в частині бачення перспектив подальшого вдосконалення діючих освітньо-наукових програм. Тому, задля кращого розуміння і забезпечення функціонування й подальшого розвитку ОП «Релігієзнавство» експертами рекомендовано розробити стратегію та визначити перспективні напрями розвитку наукової діяльності факультету (що передбачено і «Положенням про історико-філософський факультет»), запропонувавши при цьому бачення пріоритетів та логіки розвитку освітньо-

наукових програм, зокрема і тієї, що акредитується. На думку експертів, потребує певного посилення блок «Формування фахових компетентностей» Обов'язкової частини навчального плану, зокрема його соціологічно-релігієзнавча складова, що сприятиме кращому забезпеченню формування у здобувачів освіти визначених ОП фахових компетентностей. Недостатнім є рівень залученості здобувачів вищої освіти за ОП до участі в міжнародних проєктах за темою дисертаційних робіт, у програмах академічної мобільності. Вагомим ресурсом покращення ситуації є використання можливостей участі в дистанційних міжнародних програмах, стажуваннях, число яких постійно зростає через наявну епідеміологічну ситуацію в світі. Недостатніми є показники публікаційної активності аспірантів, зокрема з публікації статей за темою здійснюваних досліджень у фахових наукових виданнях. Варто шукати засоби активізації роботи аспірантів в цьому напрямі, зокрема, шляхом більш тісного поєднання навчання та науково-дослідницької роботи, більш чіткого прописування вимог до виконання різних видів робіт в індивідуальному плані з метою його виконання та забезпечення умов вчасного подання дисертаційних робіт до захисту. Експерти відзначають певну нерегулярність оновлення інформації про контрольні заходи в електронних кабінетах здобувачів вищої освіти. Тому важливим є вдосконалення роботи в цьому напрямку, орієнтація викладачів на максимально оперативне інформування здобувачів вищої освіти щодо виконання відповідних видів робіт, вчасне оцінювання зробленого ними. Однією із слабких сторін ОП, на думку експертів, є відсутність публічного розміщення інформації від стейкхолдерів та здобувачів вищої освіти щодо їх пропозицій з удосконалення освітньої програми. Вважаємо за доцільне та рекомендуємо розмістити на сайті ЗВО онлайн-форму зворотного зв'язку з аспірантами, роботодавцями та іншими зацікавленими особами для пропозицій, рекомендацій та зауважень до ОП. На думку експертної групи, необхідне відпрацювання процедур системного залучення аспірантів до моніторингу якості ОП та, відповідно, забезпечення коригувальних дій щодо змісту освітньої програми.

III. Аналіз

У цьому розділі експертна група описує встановлені під час акредитаційної експертизи фактичні обставини, аналізує та оцінює їх, а також надає свої рекомендації щодо удосконалення ОП та діяльності за нею за окремими критеріями.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми:

1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти.

На етапі проектування та розроблення ОП було залучено широке коло фахівців, що представляють академічну спільноту Київського університету імені Бориса Грінченка, ЗВО та наукових установ м. Києва, потенційних роботодавців та випускників аспірантури попередніх років. Освітня програма (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/apirantam/osvitni_programy_2019/031_ONP.pdf) зі змінами (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/apirantam/osvitni_programy_2019/ONP_zminy/031_ONP_zminy.pdf) має чітко сформульовані цілі, що відповідають місії, візії і цінностям (<https://kubg.edu.ua/prouniversitet/vizytivka/viziia-misiia-i-tsinnosti.html>) та Стратегії (Програмі) розвитку (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/documents/bgku_development_strategy_2018-2022.pdf) Київського університету імені Бориса Грінченка та знайшли подальшу деталізацію в навчальному плані за спеціальністю (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/apirantam/osvitni_programy_2019/NP/031_NP.pdf) зі змінами (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/apirantam/osvitni_programy_2019/NP_zminy/031_NP_zminy.pdf). ОП «Релігієзнавство» передбачає успішну реалізацію наукового дослідження, створює умови для розвитку наукового мислення, дослідницької компетентності та самореалізації здобувачів, стимулює вироблення нових інноваційних ідей та проєктів. Вагомість програми полягає в поєднанні науково-дослідної та науково-педагогічної підготовки; формуванні професійних компетентностей, необхідних для інноваційної науково-дослідницької діяльності в галузі релігієзнавства та розвитку лідерського потенціалу здобувачів вищої освіти; створенні умов для розробки різних напрямів релігієзнавчих досліджень за бажанням здобувачів вищої освіти, з акцентом на аналітичну складову. Освітня програма орієнтована на формування особистості дослідника, який усвідомлює й захищає систему академічних цінностей та прагне до саморозвитку, спрямована на самореалізацію й самоактуалізацію аспіранта у викладацькій і дослідницькій діяльності. Таким чином, можна констатувати, що цілі ОП є досить чіткими, дозволяють відрізнити її від аналогічних програм та корелюють із місією та стратегією розвитку ЗВО.

2. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін.

Під час проведення зустрічі та бесіди зі здобувачами вищої освіти всіх років навчання (денної і заочної форм навчання) було встановлено, що вони долучаються до оновлення ОП та корекції її програмних результатів через формулювання своїх пропозицій, які обговорюються на засіданнях проєктної групи, засіданнях кафедри філософії.

Представники академічної спільноти (науково-педагогічні працівники, що працюють на ОП) своєчасно вносять зміни до змістової частини освітніх компонентів ОП, що відображають їх наукові здобутки. На зустрічі із представниками роботодавців (завідувачем Відділу філософії та історії релігії Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, доктором філософських наук, професором Филипович Л. О., провідним науковим співробітником Відділення релігієзнавства Інституту філософії НАН України, доктором філософських наук, професором Саганом О. Н., керівником політико-правових програм ГО «Український Центр суспільного розвитку», доцентом кафедри публічної політики та політичної аналітики Національної академії державного управління при Президенті України, кандидатом політичних наук Рейтеровичем І. В., начальником науково-дослідного відділу історії та археології Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника, кандидатом історичних наук Крайнім К. К., завідувачем кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії статистики, обліку та аудиту, доктором філософських наук, доцентом Гаврилюк Т. В., начальником відділу моніторингу діяльності та реєстрації статутів релігійних організацій Департаменту у справах релігій та національностей Міністерства культури України, кандидатом філософських наук Папаяні І. В.) останні акцентували на тому, що їх ЗВО, науково-дослідні та аналітичні інституції давно й плідно співпрацюють з історико-філософським факультетом та кафедрою філософії Київського університету імені Бориса Грінченка, зокрема і в частині урахування їх пропозицій та потреб при визначенні цілей ОП та програмних результатів навчання, що пов'язане зі спільною зацікавленістю у підготовці фахівців високої кваліфікації за спеціальністю, що акредитується. Більш детально дивись за посиланнями: <https://iff.kubg.edu.ua/pro-fakultet/kafedry/2016-06-15-08-14-59/protokoly-zasidan-kafedry/1250-protokol-2-zasidannia-kafedry-15-veresnia-2020-roku.html>, [blob:https://office.naq.gov.ua/40fa45a8-cda0-4191-a9b7-cb2ff91d11c3](https://office.naq.gov.ua/40fa45a8-cda0-4191-a9b7-cb2ff91d11c3), <https://iff.kubg.edu.ua/pro-fakultet/kafedry/2016-06-15-08-14-59/protokoly-zasidan-kafedry/919-protokol-6-zasidannia-kafedry-15-sichnia-2019-roku.html>, <https://iff.kubg.edu.ua/pro-fakultet/kafedry/2016-06-15-08-14-59/protokoly-zasidan-kafedry/1238-protokol-6-zasidannia-kafedry-16-sichnia-2018-roku-4.html>).

3. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності: активізація і розвиток наукового мислення, дослідницької компетентності та самореалізації здобувачів; необхідність орієнтації на сучасні новації в галузі релігієзнавства; забезпечення обізнаності з нагальними релігієзнавчими темами та проблемами, здатності їх аналізувати та шукати шляхи вирішення; знання напрацювань сучасних вітчизняних та зарубіжних дослідників, вміння використовувати їх досвід у власних наукових розвідках; тенденціями розвитку ринку праці, відображеними у цілях і програмних результатах навчання ОНП, які проявляються у запиті на активізацію науково-дослідного потенціалу здобувачів для створення і просування аналітичного продукту на основі використання теоретичних та емпіричних методів сучасних релігієзнавчих досліджень; формуванні у випускників ОНП вмінь і навичок, необхідних для працевлаштування у ЗВО, науково-дослідних та аналітичних установах. При формулюванні цілей та програмних результатів навчання ОНП було враховано галузевий контекст в плані визначення загальних сучасних пріоритетів розвитку гуманітарного знання, актуалізації фахового науково-аналітичного супроводу вітчизняних міжконфесійних процесів в умовах активізації релігійного чинника у глобальних конфліктах сучасності. Регіональний контекст реалізації ОНП з релігієзнавства відображається в орієнтації випускників ОП на працевлаштування в ЗВО, наукових установах, аналітичних центрах, органах державної влади, місцевого самоврядування, громадських організаціях м. Києва. При розробці ОНП було враховано досвід вітчизняних та іноземних освітніх програм: порівняльний аналіз аналогічних ОП Національного університету «Києво-Могилянська академія», Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, а також досвід підготовки докторів філософії в Університеті імені Адама Міцкевича в Познані та Академії імені Яна Длугоша в Ченстохові (Польща) були корисними при визначенні цілей освітньої програми, що акредитується, та програмних результатів навчання на ній. Отриманий позитивний досвід було враховано також при розробці програм вибіркового компонента ОНП з наголосом на системному, інформаційному та міждисциплінарному підходах.

4. Освітня програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, програмні результати навчання повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.

Зважаючи на відсутність Стандарту третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю «031 Релігієзнавство», в основу результатів навчання ОНП, що акредитується, покладено вимоги 9-го кваліфікаційного рівня НРК, що передбачає здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та дослідницької діяльності та глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань. Ці компетентності втілені у концептуальних і методологічних знаннях, спеціалізованих умінь і навичках. Основний перелік компетентностей деталізується у програмних результатах навчання: здатність до критичного мислення, розуміння широкого кола світоглядних питань, використання набутого особистісно-професійного досвіду для вирішення наукових та фахових завдань, аналізу міждисциплінарних явищ і процесів, реалізації власного аксіологічного та наукового потенціалу; здатність до застосування методів наукового пізнання у аналізі релігійних процесів і явищ, проведення науково-дослідної діяльності, розробки та впровадження дослідницьких проектів, здійснення наукового дослідження й інтерпретації його результатів, ефективного висвітлення, поширення знань щодо наукових досліджень; здатність до

розуміння та використання положень нормативно-правової бази сфери вищої освіти та дотримання норм наукової етики під час дослідницької діяльності; здатність до використання зарубіжного досвіду при реалізації завдань власного дослідження, використання іншомовних інформаційних ресурсів, які знаходяться у відкритому доступі наукометричних баз, самостійної підготовки наукових публікацій до зарубіжних видань та участі в міжнародних наукових проектах; здатність реалізовувати професійну та науково-дослідну діяльність на основі знань про сучасні новації в галузі релігієзнавства; здійснювати комунікаційну взаємодію та використовувати прийоми створення, збереження, накопичення та інтерпретації даних з використанням сучасних інформаційних технологій; здатність вибудувати алгоритм наукового дослідження у галузі релігієзнавства, використовувати методологічні принципи, теоретичні та емпіричні методи релігієзнавчого дослідження, визначати порядок проведення дослідження та його етапи; здатність до застосування соціологічних методів і методів статистики для обробки і аналізу отриманих експериментальних даних та об'єктивної оцінки результатів дослідження; здатність до компаративного аналізу складних явищ і процесів релігійного життя суспільства в контексті вітчизняних та зарубіжних наукових розвідок; здатність до прогнозування наукової діяльності, до аналізу історичної динаміки та моделювання релігійних процесів і явищ; здатність до аналізу тенденцій розвитку сучасного релігійно-культурного середовища.

Загальний аналіз щодо Критерію 1:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.

Члени експертної групи відзначають як сильні сторони та позитивні практики ОП те, що вона має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти, а програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін (стейкхолдерів) та з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, досвіду вітчизняних та іноземних освітніх програм. Позитивним є усвідомлення здобувачами вищої освіти кореляції цілей та програмних результатів ОП з їхнім подальшим професійним життям, науковою та педагогічною діяльністю.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.

Експерти вважають, що задля кращого розуміння і забезпечення перспектив функціонування й подальшого розвитку ОП «Релігієзнавство» варто було б на основі Стратегії (Програми) розвитку Київського університету імені Бориса Грінченка розробити стратегічні плани розвитку історико-філософського факультету та кафедри філософії (що передбачено, зокрема, і п. 4.2.11. «Положення про історико-філософський факультет», https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vdd/documenty/rozdil_3/polozhennia_iff_2020.pdf), не обмежуючись при цьому окресленням напрямів діяльності структурних підрозділів; сформулювати чіткі пріоритети, цілі й завдання, запропонувавши бачення логіки розвитку й подальшого вдосконалення різних аспектів діючих в рамках факультету та кафедри освітніх програм, зокрема ОП «Релігієзнавство» за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти.

Рівень відповідності Критерію 1.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.

Освітня програма та освітня діяльність за цією програмою загалом відповідають визначеному критерію з недоліками, що не є суттєвими. На думку експертів, певні недопрацювання в питаннях стратегічного планування діяльності історико-філософського факультету та кафедри філософії деякою мірою компенсуються практикою поточного планування роботи цих структурних підрозділів, реалізацією нової освітньої стратегії, що передбачає функціонування центрів дослідження суспільства, критичного мислення та аналітичних досліджень.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:

1. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності).

Загальний обсяг освітньої програми (у кредитах ЄКТС) відповідає вимогам законодавства (ст. 5 Закону України «Про вищу освіту») і складає 60 кредитів, що засвідчують оригінали освітньо-наукової програми за спеціальністю

«031 Релігієзнавство» третього рівня вищої освіти та відповідного Навчального плану, затверджених в установленому порядку Вченою радою Київського університету імені Бориса Грінченка від 31.03.2016 р. (протокол №3) і при розробці яких ЗВО керувався вимогами Національної рамки кваліфікацій дев'ятого рівня. В організації освітнього процесу ЗВО керується «Положенням про організацію освітнього процесу в Київському університеті імені Бориса Грінченка» (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vdd/documenty/rozdil_10/nakaz_817_15.12.2017.pdf), «Положенням про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у Київському університеті імені Бориса Грінченка» (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/apirantam/nakaz_388_05_31_19.pdf), «Положенням про порядок та умови здійснення вибору навчальних дисциплін студентами Київського університету імені Бориса Грінченка» (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vdd/documenty/rozdil_10/nakaz_642_25.11.2016.pdf)

2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

Узгоджене рішення членів експертної групи щодо змісту освітньої програми полягає в тому, що вона загалом має чітку структуру, освітні компоненти, які включені до неї, складають взаємопов'язану систему і в своїй цілісності вона дозволяє досягти цілей та програмних результатів навчання, які зорієнтовані на такі пріоритетні сфери діяльності майбутніх випускників ОП, як освітня та науково-дослідницька. Таке рішення базується на результатах аналізу структурно-логічної схеми ОП, інформації про обов'язкові освітні компоненти ОП (Таблиця 1), матриці відповідності програмних результатів навчання, освітніх компонентів, методів навчання та оцінювання (Таблиця 3), відео зустрічей зі здобувачами вищої освіти, які продемонстрували засвоєні результати навчання і високий рівень задоволеності змістом освітньої програми, освітніми компонентами і набутими компетентностями та науково-педагогічними працівниками, що безпосередньо відповідають за зміст освітньої програми, а також викладають на ній. Функціонування системи внутрішнього забезпечення якості освіти Київського університету імені Бориса Грінченка в поєднанні з постійною корекцією змісту освітніх компонентів з боку здобувачів вищої освіти та можливих роботодавців дозволяють досягати заявлені цілі та програмні результати навчання.

3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною).

Експерти відзначають, що зміст освітньої програми, її структура та зміст представлених в ній освітніх компонентів відповідають предметній області спеціальності «031 Релігієзнавство» за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти, яка охоплює комплекс ідей, понять, категорій, теорій, принципів, методів, концепцій, підходів, спрямованих на комплексне дослідження релігії в різноманітних її формах та виявах у житті індивіда та людської спільноти. Об'єктами вивчення та діяльності при цьому постають своєрідність вияву релігійного феномену; механізми його дії на індивідуальному та суспільному рівнях буття; особливості його функціонування в історії суспільства; точки дотику й шляхи взаємодії з іншими сферами культури тощо. Теоретичний зміст предметної області (поняття, концепції, принципи та їх використання для пояснення фактів і прогнозування результатів) в ОНП розгортається через філософське осмислення феномену релігії, визначення її сутності, розкриття особливостей релігійної свідомості, закономірності відтворення структурних елементів релігії, дослідження головних напрямів сучасної філософії релігії; історіософську інтерпретацію ролі та місця релігії в історії, культурі, стану буденної релігійної свідомості, ставлення до релігії різних груп і категорій населення; вміння застосовувати отримані знання у дослідженні проблем міжконфесійних та державно-церковних відносин. Теоретичний зміст предметної області спеціальності «031 Релігієзнавство» деталізується через сукупність освітніх компонентів ОП, що націлені на засвоєння глибоких знань зі спеціальності та формування дослідницько-аналітичних вмінь і навичок, а також сприяють розвитку особистісних якостей здобувачів вищої освіти, їх ціннісних орієнтацій та соціальних навичок (soft skills). У своїй цілісності та єдності зміст освітньої програми спрямований на підготовку здобувачів вищої освіти до основних сфер майбутнього працевлаштування: науково-дослідна робота, викладацька діяльність, робота в органах державної влади, громадських організаціях, органах місцевого самоврядування, засобах масової інформації, аналітичних центрах тощо.

4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обов'язку, передбаченому законодавством.

У «Положенні про організацію освітнього процесу в Київському університеті імені Бориса Грінченка» (п.7.2) закріплено право здобувачів на участь у формуванні індивідуального навчального плану, що втілює індивідуальну освітню траєкторію. Це право підтверджено одним із пріоритетів Стратегії (Програми) розвитку Університету (п.3.2). Особливістю ОП «Релігієзнавство» за третім рівнем вищої освіти є висока вмотивованість здобувачів та індивідуалізація їхніх наукових інтересів, яким значною мірою підпорядковується зміст освіти. «Положенням про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук в Київському університеті імені Бориса Грінченка» (п.4.2) (<https://tinyurl.com/kubg-phd-pro>) передбачено формування на основі ОНП

індивідуального навчального плану та плану наукової роботи здобувача, які погоджуються з науковим керівником і затверджуються вченою радою факультету. Відповідно до цього Положення, аспіранти можуть формувати індивідуальну освітню траєкторію через: вибір форми навчання; вільний вибір освітніх компонентів в обсязі не менше 25% загальної кількості ЄКТС, передбачених ОНП; вибір навчальних дисциплін, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти і які пов'язані з тематикою дисертації за погодженням зі своїм науковим керівником та деканом факультету; можливість вивчення аспірантами освітніх компонентів у рамках академічної мобільності – на базі інших ЗВО; можливість зарахування кредитів, отриманих у неформальній освіті; право на академічну відпустку або перерву в навчанні, а також на поновлення на навчання; самостійне обрання спеціальності та теми дисертаційного дослідження відповідно до власних наукових інтересів з урахуванням науково-дослідної компетентності та напрямку діяльності наукового керівника. Структурою освітньої програми та навчальним планом передбачена можливість здобувачу вищої освіти вибрати навчальні дисципліни в обсязі 20 із 60 кредитів ЄКТС, що відповідає вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук», затвердженого Постановою КМУ від 23.03.2016 р. №261. Дисципліни вільного вибору аспірантів орієнтовані на забезпечення їхніх індивідуальних освітньо-наукових потреб та сприяють їхній академічній мобільності. Під час дистанційної зустрічі зі здобувачами вищої освіти вони підтвердили реальну можливість вільного вибору дисциплін в зазначеному обсязі.

5. Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

Практична підготовка здобувачів вищої освіти за ОП «Релігієзнавство» урегульовується «Положенням про організацію та проведення практики аспірантів Київського університету імені Бориса Грінченка» (<https://tinyurl.com/kubg-phd-prac>). У навчальному плані ОП «Релігієзнавство» передбачено два види практик – науково-викладацька та дослідницька, обсяг яких складає 10 кредитів ЄКТС. Метою дослідницької практики є використання системи технологій та алгоритмів наукової діяльності в рамках затвердженої тематики наукового дослідження відповідно до сучасних вимог організації і змісту науково-дослідної роботи. Дослідницька практика спрямована на оволодіння сучасною методологією наукового дослідження; поєднання знання різних дослідницьких методів і вміння їх застосовувати при вирішенні наукової проблеми, формування здатності обґрунтовувати власну теоретичну позицію у галузі релігієзнавчого аналізу явищ і процесів. Метою науково-викладацької практики є поглиблення і розширення комплексу професійних компетентних якостей аспірантів, необхідних для майбутньої самостійної науково-педагогічної діяльності. Науково-викладацька практика спрямована на формування у здобувачів психолого-педагогічних та методичних умінь викладання відповідних навчальних дисциплін у системі вищої школи. Під час зустрічі зі здобувачами вищої освіти та роботодавцями вони підтвердили, що компетентності, отримані аспірантами під час практик, є корисними в їхній подальшій професійній діяльності.

6. Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям.

Значна частина освітніх компонентів ОП «Релігієзнавство» спрямована на формування комплексу соціальних навичок (soft skills) здобувачів вищої освіти, таких як: здатність до критичного мислення, реалізації власного аксіологічного та наукового потенціалу; здатність до розуміння та використання положень нормативно-правової бази сфери вищої освіти, ефективного використання інформаційних технологій в процесі дослідницької діяльності; здатність використання іноземної мови у професійно-педагогічній та науково-дослідницькій діяльності; розуміння широкого кола світоглядних питань, використання набутого особистісно-професійного досвіду для вирішення наукових та фахових завдань; здатність до професійної та науково-дослідної діяльності в галузі релігієзнавства. Ці навички формуються під час вивчення нормативних дисциплін та дисциплін за вибором здобувача освіти. Набуті соціальні навички аспіранти освітньої програми «Релігієзнавство» мають можливість удосконалювати під час проходження науково-викладацької та дослідницької практик, участі в наукових конференціях, наукових семінарах і засіданнях кафедр, в процесі спілкування зі своїми науковими керівниками, колегами та викладачами. Під час зустрічі зі стейкхолдерами експерти мали можливість переконатися у їх схвальній оцінці рівня фахової підготовки та здатності до комунікації здобувачів вищої освіти ОП. Під час зустрічей зі здобувачами вищої освіти та представниками студентського самоврядування вони продемонстрували достатньо високий рівень володіння соціальними навичками та відмітили ефективність різноманітних заходів, що проводяться на факультеті та в університеті і які спрямовані, зокрема, на набуття й розвиток соціальних навичок.

7. Зміст освітньої програми ураховує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності).

Професійний стандарт за спеціальністю «031 Релігієзнавство» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти відсутній. За цих обставин ОП і навчальний план за спеціальністю зорієнтовані, окрім дев'ятого рівня Національної рамки кваліфікацій, також на Пункт 27 «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук» (затверджений Постановою КМУ №261 від 23.03.2016 р., <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>), який визначає, що ОП третього рівня вищої освіти має включати чотири компоненти, які забезпечують набуття таких компетентностей як: здобуття глибоких знань із спеціальності; оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями; набуття універсальних навичок дослідника та здобуття мовних компетентностей.

8. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання.

Обсяг освітньої програми «Релігієзнавство» та окремих її освітніх компонентів урегульовані «Положенням про організацію освітнього процесу в Київському університеті імені Бориса Грінченка» (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vdd/documenty/rozdil_10/nakaz_817_15.12.2017.pdf) та «Положенням про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у Київському університеті імені Бориса Грінченка» (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/apirantam/nakaz_388_05_31_19.pdf), і в кредитах ЄКТС мають такий вигляд: загальний обсяг освітньої програми відповідає вимогам законодавства (ст. 5 Закону України «Про вищу освіту»), навчальний план ОНП складає 60 кредитів на весь період навчання, виконання яких аспірантом передбачається протягом перших трьох років навчання. Це зроблено з метою, аби останній рік свого навчання аспіранти присвятили виключно підготовці дисертації до захисту. Співвіднесення обсягу окремих освітніх компонентів ОНП (у кредитах ЄКТС) із фактичним навантаженням здобувачів вищої освіти регламентується п.11.4 «Положення про організацію освітнього процесу»; максимальне тижневе аудиторне навантаження для аспірантів не перевищує 18 годин (п.11.12). Аудиторне навантаження дисциплін становить не менше, ніж 1/3 від загального навчального навантаження; навчальний час, відведений для самостійної роботи аспіранта, становить не більше, ніж 2/3 загального обсягу навчального часу, відведеного для вивчення конкретної дисципліни. Зміст самостійної роботи аспіранта з конкретної дисципліни визначається робочою програмою навчальної дисципліни. Окремо передбачено проходження аспірантом науково-викладацької (6 кредитів ЄКТС) та дослідницької (4 кредити ЄКТС) практик. З'ясування питань, чи не перевантажені аспіранти, чи вистачає їм часу на самостійну роботу в ЗВО визначається шляхом опитування. Під час зустрічі членів експертної групи зі здобувачами вищої освіти останніми зауважень і скарг щодо навчального перевантаження не було висловлено.

9. У разі здійснення підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти структура освітньої програми та навчальний план узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти.

Освітня програма не передбачає дуальної форми освіти.

Загальний аналіз щодо Критерію 2:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.

Освітня програма змістовно є чітко структурованою, її освітні компоненти логічно взаємопов'язані в систему і в своїй сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання, зміст освітньої програми відповідає предметній області спеціальності, досягнення заявлених в ній цілей забезпечує набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), обсяг освітньої програми та її окремих освітніх компонентів відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти і реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у передбаченому законодавством обсязі.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.

Недостатньо чітко визначеними в ОП є логіка і шляхи формування фахової компетентності «ФК 4. Здатність до застосування методів соціології та статистики для обробки і аналізу отриманих експериментальних даних та об'єктивної оцінки результатів дослідження». Виходячи із значущості соціологічно-релігієзнавчої складової підготовки фахівця в галузі релігієзнавства, експерти вважають за доцільне включити до блоку «Формування фахових компетентностей» обов'язкової частини навчального плану дисципліну чи змістовий модуль, безпосередньо присвячений досягненню визначеної мети і завдань.

Рівень відповідності Критерію 2.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.

Освітня програма та освітня діяльність за цією програмою загалом відповідають визначеному критерію з недоліками, що не є суттєвими. На думку експертів, певною мірою формування у здобувачів вищої освіти здатності до застосування методів соціології та статистики для обробки і аналізу отриманих експериментальних даних та об'єктивної оцінки результатів дослідження відбувається в процесі опрацювання аспірантами дисципліни «Науково-дослідна інфраструктура в галузі» та проходження ними дослідницької практики.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:

1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти.

Правила прийому на навчання до аспірантури як додаток А до «Правил прийому до Київського університету імені Бориса Грінченка» розміщені на сайті Київського університету імені Бориса Грінченка (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vstup2020/PP/2_PP-2020-d-A_2.pdf). Правила містять контактну інформацію, етапи вступної кампанії, перелік вступних випробувань, інформацію про вартість навчання, правила подачі документів тощо. На навчання за освітньою програмою третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю «031 Релігієзнавство» приймаються особи, які здобули ступінь магістра або освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста. Отже, Правила прийому на навчання до ЗВО відповідають Умовам прийому до закладів вищої освіти, затверджених МОН України, вони є чіткими та зрозумілими і не містять дискримінаційних положень.

2. Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми.

Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості та змістове наповнення самої освітньої програми. Зокрема, програма вступного випробування в аспірантуру з галузі знань «03 Гуманітарні науки» за спеціальністю «031 Релігієзнавство» (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/apirantam/programy_vstup_2020/031_reliheznavstvo.pdf) враховує специфіку самої освітньої програми, що знаходить своє відображення в переліку основних тематичних блоків: релігієзнавство як галузь наукового знання; релігія в її сутності, структурі та функціях; природа і різновиди етнічних релігій; світові релігії: буддизм, християнство та іслам; релігія і церква в історії України; сучасні неорелігії; історія і сьогодення конфесійної карти України; свобода совісті: сутність і правове забезпечення. «Правилами прийому на навчання до аспірантури Київського університету імені Бориса Грінченка у 2020 році» до числа вступних випробувань включено презентацію дослідницьких пропозицій чи досягнень, яка полягає в заслуховуванні та обговоренні наукового повідомлення вступника. Це сприяє встановленню уже на етапі вступних випробувань змістовного зв'язку між науковими інтересами майбутніх здобувачів вищої освіти (викладеними в дослідницькій пропозиції) та напрямами науково-дослідної діяльності їхніх потенційних наукових керівників. Форми та зміст вступних випробувань у ЗВО в цілому відповідають рівню вхідних компетентностей здобувачів, необхідних для того, щоб розпочати навчання на освітній програмі.

3. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Правила визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО, зокрема під час академічної мобільності регламентуються й унормовуються в ЗВО низкою документів, насамперед, «Положенням про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук в Київському університеті імені Бориса Грінченка» (п.4.4) (<https://tinyurl.com/kubg-phd-pro>) та «Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність учасників освітнього процесу Київського університету імені Бориса Грінченка» (п.7.2) (<https://tinyurl.com/kubg-mob-gul>). Вони розміщені на сайті ЗВО, є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми. Цими Положеннями передбачено, що у межах навчального плану ОП можуть визнаватися отримані аспірантом в інших ЗВО (наукових установах), як українських, так і закордонних (зокрема, навчання за програмами академічної мобільності, на спеціалізованих курсах, під час літніх шкіл тощо), результати навчання з однієї чи декількох навчальних дисциплін. Рішення про зарахування кредитів і результатів навчання приймається випусковою кафедрою та вченою радою відповідного інституту/факультету. Курси зараховуються за умови їх відповідності спеціальності, наявності необхідних обсягів, у порівнянні з обсягами дисциплін/змістових модулів, які аспірант має опанувати під час навчання за ОП. Під час відео зустрічей зі здобувачами вищої освіти, гарантом ОП, науково-педагогічними працівниками встановлено, що випадків практичного застосування зазначених вище процедур за останні чотири роки не було.

4. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

У ЗВО затверджено «Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук в Київському університеті імені Бориса Грінченка», яким передбачено, що у межах навчального плану ОП аспіранту можуть зараховуватися кредити і визнаватися результати навчання, які він отримав у неформальній освіті, на підставі відповідного сертифіката або іншого документа. Рішення про зарахування кредитів і результатів навчання приймається випусковою кафедрою та вченою радою відповідного інституту/факультету. З цією метою здобувач вищої освіти подає завідувачу аспірантури заяву разом із сертифікатом чи іншим документом, що підтверджує факт і результати навчання. Курси зараховуються за умови їх відповідності спеціальності, наявності необхідних обсягів, у порівнянні з обсягами дисциплін/змістових модулів, які аспірант має опанувати під час навчання за освітньою програмою. Аспірант, який підтвердив рівень свого знання іноземної мови, зокрема англійської, дійсним сертифікатом TOEFL, або IELTS, або Cambridge English Language Assessment, на рівні C1, має право: на зарахування відповідних кредитів, передбачених ОП як таких, що виконані у повному обсязі; на використання обсягу навчального навантаження, передбаченого для набуття мовних компетентностей, для здобуття інших компетентностей (за погодженням з науковим керівником). В ході проведення зустрічей з гарантом ОП та здобувачами вищої освіти встановлено, що практичних випадків застосування зазначених вище процедур за останні чотири роки не було через відсутність у аспірантів результатів навчання, отриманих у неформальній освіті.

Загальний аналіз щодо Критерію 3:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3.

Правила прийому на навчання за ОП є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень, оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти, враховують особливості освітньої програми «Релігієзнавство». Нормативними документами ЗВО визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, а також результатів навчання, отриманих у неформальній освіті. Вони є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації ОП.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.

Слабкі сторони та недоліки у контексті Критерію 3 не виявлено.

Рівень відповідності Критерію 3.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.

Освітня програма та освітня діяльність за цією програмою повністю відповідають Критерію 3, у тому числі мають взірцевий та інноваційний характер. В ЗВО створена чітка і зрозуміла нормативна база, яка визначає доступні для всіх учасників освітнього процесу правила і процедури вступу на навчання на освітні програми, враховує їх особливості. Інноваційний характер має практика ЗВО, згідно з якою вступні випробування в аспірантуру мають на меті виявлення як рівня знань зі спеціальності та іноземної мови, так і через презентацію вступником власної дослідницької пропозиції його готовності до здійснення наукових досліджень. Розгляд та оцінка дослідницької пропозиції дає можливість виявити наукові зацікавлення майбутнього аспіранта, щоб знайти точки дотику його напрацювань із напрямом наукових досліджень потенційного наукового керівника, тобто уже в рамках вступної кампанії працювати на визначення теми дисертації та наукового керівника дослідження.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:

1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.

Експертами було встановлено, що в межах ОП форми та методи навчання і викладання спрямовані на формування у здобувачів загальних і фахових компетентностей, готовності до виконання завдань, пов'язаних із науково-

дослідницькою, аналітичною та викладацькою діяльністю, сприяють досягненню заявлених в освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та враховують принципи академічної свободи. У межах виконання ОП використовуються, насамперед, такі форми навчання як лекції та семінарські заняття, самостійна робота, практична підготовка, контрольні заходи (<https://tinyurl.com/kubged-pro>). Методи та форми навчання добираються викладачем самостійно, виходячи з їх доцільності та ефективності для досягнення навчальних чи дослідницьких цілей, і прописуються у робочій програмі навчальної дисципліни. У процесі зустрічі зі здобувачами вищої освіти за ОП вони продемонстрували високий рівень задоволеності формами і методами навчання, його змістом та професійним спрямуванням; аспірантами було зазначено, що зміст навчальних дисциплін актуальний і корисний для їх наукових досліджень та формування у них відповідних соціальних навичок. ЗВО має потужний електронний навчальний ресурс, доступ до якого є у кожного аспіранта від моменту вступу на програму. За допомогою електронного кабінету здобувач має змогу отримати інформацію про освітній процес, а також консультацію викладача щодо підготовки або виконання того чи іншого завдання. Під час спілкування з аспірантами вони наголосили на тому, що у них відбувається постійний контакт з викладачами, вони регулярно отримують завдання та оцінки за виконані роботи. Пріоритетність студентоцентрованого підходу закріплено у «Положенні про організацію освітнього процесу в Київському університеті імені Бориса Грінченка» (Р.VI) та у «Стратегії (Програмі) розвитку Київського університету імені Бориса Грінченка» (п.3). Дотримання цього принципу в ЗВО підтверджується широкою палітрою можливостей здобувачів брати участь у різних заходах університету, факультету та кафедри, в наукових семінарах і засіданнях кафедри, впливати на процес оновлення ОП, врешті сформулювати свою власну індивідуальну освітню траєкторію. Експертна група пересвідчилась, що аспіранти мають академічну свободу й у виборі тем наукових досліджень: було підтверджено можливість пропонувати власну тему, а також заміни наукового керівника, якщо їх наукові інтереси не збігаються. Одним із вимірів академічної свободи здобувачів вищої освіти є і їх право обирати певне число (не менше 25% від загального обсягу) навчальних дисциплін. У процесі спілкування зі здобувачами ОП, представниками Наукового товариства та студентського самоврядування було підтверджено можливість здобувачів висловлювати власну думку і в такий спосіб впливати на освітній процес, зміст освітньої програми та сукупність освітніх компонентів. Заявлена інформація знайшла підтвердження в результатах опитувань здобувачів вищої освіти.

2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб).

Члени експертної групи отримали підтвердження того, що усім учасникам освітнього процесу надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку і критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів. Зокрема на сайті Київського університету імені Бориса Грінченка у вкладці «Аспірантура» (<https://kubg.edu.ua/informatsiya/aspirantam-i-doktorantam/aspirantura/spetsialnosti.html>) розташовані: освітня програма та її опис, навчальний план, зміни до освітньо-наукової програми (2020 р.) та навчальний план зі змінами. В зазначеній рубриці сайту університету є також інформація про організацію освітнього процесу для аспірантів: графік освітнього процесу, розклад занять, програми іспитів тощо. Експертна група пересвідчилась, що до кожного освітнього компоненту ОНП є розроблена робоча програма із зрозумілим для аспіранта контентом – зміст, види занять, тематика лекційних, практичних/семінарських занять, список літератури. Посилання на програмні результати навчання, обсяг та кількість змістових модулів наявні в кожній робочій програмі навчальної дисципліни. Інформація щодо змісту, структури, мети вивчення навчальних дисциплін, очікуваних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів надається аспірантам на першому занятті з кожної дисципліни згідно з «Положенням про організацію освітнього процесу» (п. 9.3.1), а також на настановчих зборах з усіх видів практик. Здобувачі вищої освіти на відео зустрічі підтвердили таку практику на ОП та зазначили, що доведена до них інформація є зрозумілою і повною, а самі критерії оцінювання для них є зрозумілими, об'єктивними та справедливими. Водночас, всі аспіранти знають про можливість апеляції у випадку незгоди з оцінкою та ознайомлені з процедурою оскарження результатів оцінювання. Вся інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів відображена на Web-сторінці «Електронне навчання». У персональному кабінеті аспірант бачить всю інформацію щодо освітніх компонентів, зокрема і вибіркового ОК, видів та форм роботи, контрольних заходів, а також стосовно дат надання виконаних робіт та структури і критеріїв їх оцінювання. Використання різних форм інформування про структуру, логіку, етапи та особливості реалізації навчального процесу дозволяє забезпечити комунікаційну підтримку здобувачів освіти та сприяє ефективній реалізації цілей і програмних результатів навчання на ОП.

3. Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми.

На підставі аналізу Відомостей про самооцінювання, індивідуальних планів та звітів аспірантів, та їх безпосереднього опитування під час відео зустрічі експертами було встановлено, що зміст ОП спрямований на розвиток дослідницького потенціалу, формування сукупності загальних та фахових компетентностей здобувачів, що передбачає реалізацію принципу поєднання навчання і досліджень. Реалізація принципу поєднання навчання і досліджень знаходить своє безпосереднє втілення в наукових публікаціях аспірантів (наукові статті, матеріали конференцій), у тому числі й у співавторстві з науковим керівником. Поєднання навчання і наукових досліджень на освітній програмі відбувається на кількох рівнях. Так, на організаційному рівні ЗВО затверджено план наукової роботи та наукові теми підрозділів, здійснюється моніторинг реалізації досліджень, функціонують наукові видання,

створені науково-дослідницькі лабораторії, центри, проводяться наукові заходи. Структура ОП забезпечує дослідницьку компоненту навчання на змістовно-методичному рівні, зокрема, аспірантам викладаються навчальні дисципліни «Філософія і методологія наукової діяльності», «Стратегії наукових досліджень», «Науково-дослідна інфраструктура в галузі». Під час викладання переважної більшості навчальних дисциплін використовуються форми і методи навчання, засновані на дослідженнях. Зокрема, використання результатів здійснюваних наукових досліджень для їх опрацювання і обговорення на лекційних та практичних заняттях, обговорення тем, дотичних/близьких до тем дисертаційних робіт аспірантів, що посилює їх інтерес до навчання; презентації наукових доповідей на наукових семінарах кафедри, конференціях, залучення аспірантів до участі в наукових проєктах, наукових дискусіях для обговорення й опрацювання важливих наукових питань; запрошення гостей викладачів, які знайомлять аспірантів з актуальними науковими доробками тощо. Здобувачів залучають до реалізації наукових тем підрозділів, зокрема, у межах наукової теми історико-філософського факультету «Складні питання історичної пам'яті країн Центрально-Східної Європи ХХ-XXI ст. у парадигмі діалогічності української культури» активно функціонує напрям «Релігієзнавство», що об'єднує викладачів та аспірантів, які здійснюють наукові дослідження в релігієзнавчій галузі. Апробація наукових здобутків аспірантів відбувається під час проходження ними науково-викладацької та дослідницької практик. Під час відео зустрічі здобувачі вищої освіти ОП «Релігієзнавство» зазначали, що в Університеті регулярно проводяться наукові заходи, такі як наукові конференції, круглі столи, колоквиуми, проблемні диспути, а академічні та релігійні партнери освітньої програми підкреслювали, що здобувачі ОНП «Релігієзнавство» регулярно бувають в їх установах з метою отримання консультацій, пошуку інформації для здійснення наукових досліджень, підготовки статей та наукових доповідей.

4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі – викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі.

Членами експертної групи встановлено, що процедури оновлення освітніх компонентів ОП «Релігієзнавство» регламентуються «Положенням про організацію освітнього процесу в Київському університеті імені Бориса Грінченка» (<https://tinyurl.com/kubg-ed-pro>), «Методичними рекомендаціями з розроблення робочих програм навчальних дисциплін» (<https://tinyurl.com/kubg-rpn-rul>), згідно з якими відбувається щорічне оновлення робочих програм навчальних дисциплін, в тому числі і програм практик. Викладачі, які забезпечують реалізацію ОП, займаються оновленням змісту програм навчальних дисциплін, які читають, та враховують провідні тенденції розвитку як ринку праці, так і спеціальності, беруть участь у важливих професійних організаційних і науково-практичних зібраннях (семінари, конференції тощо), на яких обговорюються сучасні практики та наукові досягнення, що дозволяє вносити корективи до змісту освітніх компонентів освітньої програми та навчальних занять. За останні три роки науковцями кафедри, що забезпечують викладання навчальних дисциплін на ОП, видано 3 одноосібні та одну колективну монографії, що відображають результати їх наукових досліджень. Результати публікацій знайшли відображення при формуванні структури та методології окремих освітніх компонентів освітньої програми, зокрема змістових модулів курсу «Фундаментальні аспекти Східного і Західного світогляду», «Стародавні релігії», «Релігії сучасності», «Актуальні проблеми теології», «Базові концепції філософії релігії». Викладачі кафедри охоплені різними формами підвищення кваліфікації, проходять планові стажування як у вітчизняних, так і закордонних ЗВО (див. Таблиця 2) і використовують отриману під час стажувань інформацію в лекційних курсах: проф. Ломачинська І. М. в Інституті філософії імені Г. С. Сковороди НАН України (2017), проф. Титаренко В. В. – в Культурно-освітньому центрі Сінан-Паша (Стамбул, 2018) та під час навчання у VIII міжнародній ісламознавчій школі (Стамбул, 2019). В процесі відео зустрічі з викладачами, які задіяні в ОП, було підтверджено, що вони займаються оновленням змісту освітньої програми та навчальних планів дисциплін, які читають, та враховують сучасні тенденції розвитку як ринку праці, так і спеціальності.

5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти.

Підготовка за ОНП здійснюється в контексті реалізації політики інтернаціоналізації історико-філософським факультетом, кафедрою філософії та ЗВО загалом. Одним із стратегічних напрямів його діяльності є розвиток академічної мобільності, основні принципи і механізми реалізації якої регламентуються «Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність учасників освітнього процесу Київського університету імені Бориса Грінченка» (<https://tinyurl.com/kubg-mob-rul>). Особливий акцент робиться на залученні здобувачів освіти до наукових досліджень, які проводяться спільно із зарубіжними партнерами, до підготовки грантових заявок, наукових публікацій, участі у наукових заходах міжнародного рівня. В університеті створені умови для реалізації академічної мобільності, діє велика кількість міжнародних програм та проєктів. До числа партнерських організацій ЗВО входять: Університет Тампере (Фінляндія); Тартуський університет (Естонія); Університет імені Яна Длугоша (Польща, спільні грантові заявки); Китайська академія соціальних наук (підготовка колективної монографії); Інститут лідерства та управління (Ефіопія, підготовка монографій і статей); Аналітичний центр з питань глобалізації та регіонального співробітництва (Вірменія), Центр досліджень глобалізації (Канада, співпраця у контексті аналітичного хаба) тощо. Свідченням активного процесу інтернаціоналізації наукової діяльності викладачів ОП, що акредитується, стали публікації в іноземних журналах статей Р. Додонова, О. Шепетька, О. Горбаня, Н. Морзе (див. детальніше Таблиця 2). Частина з них – в наукових журналах, що індексуються у Web of Science. Окрім того, інтернаціоналізація освітнього і дослідницького процесу відбувається через практики зарубіжних стажувань викладачів ОП. Зокрема проф. Р. Додонов – в Університеті Фатіх Султан Мехмета (Стамбул), проф. В. Титаренко взяла участь у VIII міжнародній ісламознавчій школі (Стамбул); І. Ломачинська, В. Титаренко, О. Шепетька є членами Української асоціації релігієзнавців, яка є афілійованим членом Міжнародної асоціації

істориків релігії та Європейської асоціації дослідників релігії. Під час відео зустрічі із здобувачами вищої освіти за ОП було підтверджено, що вся актуальна інформація щодо міжнародної діяльності, можливості участі в міжнародних проєктах різного рівня оперативно розміщується на сайті університету, є доступною для ознайомлення та популяризується серед здобувачів вищої освіти.

Загальний аналіз щодо Критерію 4:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.

За результатами опитування здобувачів ОП було виявлено достатньо високий рівень їхньої задоволеності за такими критеріями, як: зміст і структура навчальних дисциплін, що викладаються; форми та методи навчання і викладання; доступність інформації щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання; прозорість, зрозумілість та аргументованість порядку і критеріїв оцінювання знань здобувачів вищої освіти; об'єктивність здійснюваного поточного та підсумкового контролю та існування механізмів оскарження його результатів; створення умов для вільного формування здобувачами індивідуальної освітньої траєкторії, спілкування, освітньої та наукової взаємодії з викладачами та провідними науковцями університету. Експертною групою зроблено висновок, що здобувачі ОП досить успішно поєднують освітні практики в межах освоєння широкої палітри навчальних дисциплін з практиками наукових досліджень. Встановлено високий фаховий рівень викладачів (який був засвідчений і аспірантами ОП), долучених до реалізації ОП, які постійно працюють над оновленням змісту освіти на основі врахування вітчизняних та зарубіжних наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі, беруть участь в реалізації міжнародних проєктів.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.

При наявності цілої низки договорів ЗВО із зарубіжними навчальними і дослідницькими інституціями, участі викладачів, що забезпечують викладання на освітній програмі, в програмах міжнародної співпраці, підвищення кваліфікації, недостатнім є рівень залученості здобувачів вищої освіти за ОП до участі в міжнародних проєктах з тематикою дисертаційних робіт, у програмах академічної мобільності. Вагомим ресурсом покращення ситуації є використання можливостей участі в дистанційних міжнародних програмах, міжнародних конференціях, стажуваннях тощо, число яких постійно зростає через наявну епідеміологічну ситуацію в світі.

Рівень відповідності Критерію 4.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.

Освітня програма та освітня діяльність за цією програмою загалом відповідають визначеному критерію з недоліками, що не є суттєвими. На думку експертів, слабкі сторони, зазначені в оцінці критерію 4, деякою мірою компенсуються участю здобувачів вищої освіти в міжнародних наукових конференціях в Україні, участю аспіранта ОП «Релігієзнавство» Гребенюка Петра у міжнародному науковому стажуванні в Ісламському культурному Центрі Сінан-Паша (3-9 лютого 2020 р., м. Стамбул), яке було корисним в контексті набуття соціальних навичок та розширення професійного світогляду.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:

1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компоненту та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь.

У процесі акредитаційної експертизи ОП «Релігієзнавство» встановлено, що здобувачі освіти вчасно інформуються про форми і методи контрольних заходів (зокрема, поточний та семестровий контроль). Здобувачі освітньої програми мають можливість отримати відповідну інформацію під час першого заняття з навчальної дисципліни, знайти її на сайті університету та у своїх персональних кабінетах (Е-навчання). Підсумковий контроль з дисципліни передбачає іспит чи залікове оцінювання; з практики – звітування. Обов'язковим контрольним заходом є проміжне (семестрове) звітування аспірантів про виконання індивідуального плану та річне звітування про виконання індивідуального плану. Критерії оцінювання визначаються «Положенням про організацію освітнього процесу в Київському університеті імені Бориса Грінченка»

(https://kubg.edu.ua/images/stories/Departamen+ts/vdd/documenty/rozdil_10/nakaz_817_15.12.2017.pdf) та є чіткими, однозначними і зрозумілими для здобувачів. Викладачі належним чином інформують здобувачів щодо системи та критеріїв оцінювання на початку вивчення курсу (інформація підтверджена під час співбесід зі здобувачами вищої освіти та викладачами). Здобувачі ОП ознайомлені з процедурою можливої заміни екзаменатора у зв'язку з конфліктом інтересів та можливістю апеляції щодо об'єктивності здійсненого оцінювання. Випускниками аспірантури з релігієзнавства Г. Сало, О. Маскевич та Д. Гончаренком було зазначено, що для них були зрозумілими критерії оцінювання їх здобутків включно з фінальним захистом – фактично протягом всього періоду навчання вони чітко розуміли, коли та які роботи потрібно виконувати, якими є вимоги до різних контрольних заходів, яким чином формується оцінка та яким є алгоритм підготовки до захисту. Фактів несправедливого оцінювання протягом навчання, за свідченням здобувачів вищої освіти, не було.

2. Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності).

Стандарт вищої освіти за третім рівнем вищої освіти за спеціальністю «031 Релігієзнавство» на момент роботи акредитаційної комісії відсутній. Атестація здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюється постійно діючою або спеціалізованою вченою радою, створеною для разового захисту, на підставі публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації, що відповідає п.3 ст.6 Закону України «Про вищу освіту» та п.30 Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 26.03.2016 р. № 261. Стан готовності дисертації аспіранта до захисту визначається науковим керівником (або консенсусним рішенням двох керівників). Обов'язковою умовою допуску аспіранта до захисту є виконання ним індивідуального плану навчальної та наукової роботи («Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у Київському університеті імені Бориса Грінченка»).

3. Визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для усіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема включають процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Членами експертної групи було встановлено, що правила проведення контрольних заходів в ЗВО регламентуються: «Положенням про організацію освітнього процесу» (<https://tinyurl.com/kubg-ed-pro>), «Положенням про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук» (<https://tinyurl.com/kubg-phd-pro>), «Методичними рекомендаціями з розроблення освітніх програм» (<https://tinyurl.com/kubg-pro-dev>), «Методичними рекомендаціями з розроблення робочих програм навчальних дисциплін» (<https://tinyurl.com/kubg-rpnrul>), «Положенням про організацію та проведення практики аспірантів» (<https://tinyurl.com/kubg-phd-prac>), «Освітньо-науковою програмою «Релігієзнавство» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти» (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/apirantam/osvitni_programu_2019/031_ONP.pdf), які розміщені на сайті університету й забезпечують об'єктивність екзаменаторів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів та їх повторного проходження. Підсумковий контроль на ОП проводиться у формі заліків та екзаменів. По завершенню вивчення змістового модулю в рамках дисципліни проводяться контрольні роботи через систему електронних кабінетів. Аспіранти освітньої програми підтвердили зручність та оптимальність для них цього методу оцінювання. Як здобувачі освіти, так і викладачі зазначили, що через виконання контрольних та самостійних завдань за допомогою електронних кабінетів подання робіт та отримання результатів відбувається у найкоротший термін. Екзамени проводяться письмово в аудиторіях, які обладнані засобами відеоспостереження аби унеможливити списування. Здобувач вищої освіти, який вважає, що отримав занижену оцінку, у день оголошення може подати в навчальний відділ апеляцію на ім'я керівника відповідного структурного підрозділу. Розгляд апеляції проводиться з метою визначення об'єктивності виставленої оцінки. Додаткове опитування студента в такому випадку не проводиться. В ході спілкування з експертною групою здобувачі освітньої програми наголосили на тому, що фактів упередженості зі сторони викладачів не було. Контроль за науковою роботою роботи аспіранта відбувається у формі звітів, які заслуховуються та обговорюються на засіданні кафедри двічі на рік. Під час зустрічі зі здобувачами та випускниками ОП було наголошено на тому, що атмосфера на таких обговореннях дружня, конструктивна та сприяє об'єктивному оцінюванню аспірантського доробку. Під час бесіди з представниками адміністрації виявлено, що процедура врегулювання конфліктів у ЗВО наявна. Вона реалізується шляхом формування спеціальної комісії (за заявою здобувача або викладача) з обов'язковим введенням до її складу представника студентського самоврядування. Експертною групою у процесі бесід зі здобувачами і студентським самоврядуванням виявлено, що здобувачі освіти добре проінформовані про свої дії на випадок конфліктів. Однак, на ОП «Релігієзнавство» подібних випадків не було, що засвідчує наявність здорової атмосфери у колективі.

4. У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.

Експертна група підтверджує, що у ЗВО діють чіткі та зрозумілі стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності. Вони базуються на «Положенні про академічну доброчесність науково-педагогічних, наукових, педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти» (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vdd/documenty/rozdil_2/nakaz_39_24.01.2020.pdf), де приведено системний комплекс заходів, що мають забезпечити академічну доброчесність серед здобувачів вищої освіти та академічного персоналу. Ключові аспекти дотримання академічної доброчесності відображені і в «Стратегії (Програмі) розвитку університету на 2018-2022рр.» (<https://tinyurl.com/kubg-strat>) та «Кодексі корпоративної культури Київського університету імені Бориса Грінченка» (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vdd/documenty/rozdil_1/kodeks_korp_kultury.pdf). Під час зустрічей зі здобувачами вищої освіти та представниками академічної спільноти було встановлено, що ЗВО активно популяризує академічну доброчесність в освітньому просторі, регулярно проводяться бесіди щодо запобігання академічній недоброчесності у процесі викладання навчальних дисциплін, на методичних семінарах і засіданнях кафедр, які забезпечують реалізацію освітньої програми. Крім того науково-педагогічні працівники та аспіранти ОП відзначили, що всі учасники освітнього процесу ЗВО на добровільних засадах ознайомлюються з «Положенням про академічну доброчесність» університету та підписують декларацію про дотримання академічної доброчесності (<https://kubg.edu.ua/prouniversitet/vizytivka/korporativna-kultura-universytetu/4299-deklaratsiia-pro-akadem-dobrochesnist.html>) та декларацію про дотримання кодексу корпоративної культури (<https://kubg.edu.ua/prouniversitet/vizytivka/korporativna-kultura-universytetu/4300-deklaratsiia-pro-dotrymannia-kodeksu-korporativnoi-kultury.html>). Всі наукові праці здобувачів проходять перевірку на плагіат, в тому числі статті, тези доповідей, дисертаційні роботи з використанням сервісу Unicheck. Аспіранти підтвердили, що політика та процедури дотримання вимог академічної доброчесності є чіткими і зрозумілими. Також в університеті запроваджено проект «Школа академічної доброчесності», яку організовує Наукове товариство і діяльність якої передбачає підготовку «агентів змін», котрі через різноманітні заходи будуть популяризувати й утверджувати принципи академічної доброчесності в академічній спільноті ЗВО. На підставі зустрічей зі здобувачами ОП була з'ясована їх обізнаність з процедурами перевірки публікацій на відсутність плагіату в матеріалах конференцій, наукових статтях, монографіях, дисертаційних роботах. При цьому значна увага у відповідях здобувачів стосувалася розуміння ними поняття «академічна доброчесність», «плагіат», «самоплагіат» і специфіки використання власних наукових здобутків у тексті дисертаційної роботи. Завдяки політиці дотримання академічної доброчесності в університеті на сьогодні не виявлено порушень академічної доброчесності на ОП.

Загальний аналіз щодо Критерію 5:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5.

Правила проведення контрольних заходів є доступними для усіх учасників освітнього процесу, вони забезпечують справедливе та об'єктивне оцінювання, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів та їх повторного проходження і послідовно дотримуються під час реалізації ОП. У процесі роботи експертною групою було встановлено, що у ЗВО діють чіткі й зрозумілі стандарти та процедури дотримання академічної доброчесності, які активно популяризуються та послідовно реалізуються в освітньому процесі.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.

Прослідковується певна нерегулярність оновлення інформації про контрольні заходи в електронних кабінетах здобувачів вищої освіти: під час демонстрації (гостьова версія) Web-сторінки «Е-навчання» експертна група відмітила наявність не актуальної інформації, зокрема, інформації про подання та перевірку робіт, датованої листопадом 2019 р., відсутність відміток про виконання/невиконання окремих контрольних заходів. Тому важливим є вдосконалення роботи в цьому напрямку, орієнтація викладачів на максимально оперативне інформування здобувачів вищої освіти щодо виконання відповідних видів робіт, вчасне оцінювання зробленого ними, що особливо актуально в умовах дистанційного навчання.

Рівень відповідності Критерію 5.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.

Освітня програма та освітня діяльність за цією програмою загалом відповідають визначеному критерію з недоліками, що не є суттєвими. На думку експертів, недоліки, зазначені в оцінці критерію 5, не піддають сумніву функціонування в ЗВО системи інформування здобувачів вищої освіти про відповідні види робіт, контрольні заходи, форми і критерії оцінювання, а є свідченням певних локальних недопрацювань, робочих моментів, пов'язаних з поточною роботою науково-педагогічного колективу, які можуть бути усунуті в короткий термін, що буде сприяти подальшому вдосконаленню існуючої практики.

Критерій 6. Людські ресурси:

1. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.

Експертна група на підставі аналізу стану кадрового забезпечення реалізації ОП «Релігієзнавство» в Київському університеті імені Бориса Грінченка (кадрове забезпечення програми як воно представлено в Таблиці 2 відомостей про самооцінювання), зустрічей зі здобувачами вищої освіти, науково-педагогічними працівниками, стейкхолдерами) дійшла висновку, що академічна і професійна кваліфікація викладачів, які задіяні в реалізації ОП, повною мірою забезпечує досягнення визначених цією програмою цілей та програмних результатів навчання. Свідченням цього є те, що всі викладачі програми мають наукові ступені та вчені звання (серед них 5 докторів філософських наук, 2 доктори педагогічних наук, кандидат юридичних наук, кандидат політичних наук, кандидат філологічних наук), вчасно проходять підвищення кваліфікації, активно публікують результати своїх наукових досліджень, виступають з доповідями на всеукраїнських і міжнародних конференціях, круглих столах і симпозиумах. З боку керівництва ЗВО, здобувачів вищої освіти, роботодавців відсутні скарги на якість надання освітніх послуг. Під час зустрічей здобувачі вищої освіти акцентували на якісному рівні викладання дисциплін, а роботодавці відзначали достатній і високий базовий рівень підготовки здобувачів під час проходження ними практики, їх високі аналітичні здібності та здатність і відкритість до соціальної комунікації. Експертна група ознайомилася з публікаціями викладачів та встановила відповідність сфер наукових досліджень викладачів дисциплінам, які вони викладають за ОП. В університеті діє «Положення про щорічне рейтингове оцінювання професійної діяльності науково-педагогічних та наукових працівників «Лідер року»» (http://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vdd/documenty/rozdil_7/nakaz_34-%Do%Bo-24.01.19-lider-roku.pdf). Система є прозорою, оскільки діє формат Е-портфоліо. Додатковим елементом позитивної оцінки кваліфікації викладачів є результати опитування аспірантів історико-філософського факультету (<blob:https://office.naqa.gov.ua/88576e87-3f61-495f-8e66-950165589834>).

2. Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми.

Запорукою якісного кадрового забезпечення ОП в ЗВО є здійснення відкритої і прозорої процедури добору викладачів. Конкурсний добір викладачів проводиться згідно з «Положенням про конкурс на заміщення вакантних посад науково-педагогічних, педагогічних і наукових працівників» (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vdd/documenty/rozdil_4/polozhennia_674_29.10.2020.pdf), де зазначені всі етапи конкурсного добору викладачів. На сайті ЗВО розміщені портфоліо викладачів Київського університету імені Бориса Грінченка, де наявна контактна інформація, наукові інтереси, наукові публікації, методичні розробки, що свідчить про зацікавленість ЗВО в зростанні рівня професійної кваліфікації викладачів. Оголошення про конкурс на заміщення вакантних посад розміщується на офіційному веб-сайті університету. Конкурсна комісія затверджується наказом ректора, складається з ректора, проректора з науково-методичної та навчальної роботи, вченого секретаря університету, начальника відділу кадрів, голови первинної профспілкової організації працівників університету та ін. Претендент на посаду проводить відкриті заняття (пробні лекції, практичні заняття), за результатами яких складається відгук. До мотивованого висновку також вносяться дані про рейтинг викладача за результатами щорічного конкурсу «Лідер року» та результати опитування «Викладач очима студентів». Претендента ознайомлюють під розписку з мотивованим висновком кафедри про його професійні й особистісні якості. Шляхом таємного голосування кафедрою приймається рішення щодо рекомендації або не рекомендації кандидатур на відповідні посади. В будь-якому випадку мотивований висновок передається на розгляд Вченої ради, де проходить таємне голосування щодо прийняття рішення. Результати проведеного конкурсу затверджуються наказом ректора. У процесі зустрічі представники академічного персоналу не висловлювали претензій і нарікань щодо об'єктивного характеру та прозорості процедури обрання.

3. Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу.

В ЗВО існує практика залучення роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу за ОП, починаючи з етапу розробки та обговорення освітньо-наукової програми. Так, наприклад, у підготовці фахівців-релігієзнавців за третім рівнем вищої освіти бере активну участь доктор філософських наук, старший науковий співробітник Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України Титаренко В. В., яка забезпечує змістовий модуль «Актуальні проблеми теології» ОК «Науковий семінар з релігієзнавства». На засадах науково-освітнього партнерства науково-педагогічні працівники інших ЗВО та наукових установ були залучені до рецензування ОП, є членами спецради Д26.133.07 Київського університету імені Бориса Грінченка (спеціальності 09.00.03 «Соціальна філософія та філософія історії» та 09.00.11 «Релігієзнавство»), надають консультації щодо міжгалузевих аспектів реалізації дослідження та ін. (за запитом), здійснюють експертизу дисертацій, наукових та науково-методичних видань, запрошуються до участі у наукових конференціях, семінарах, до реалізації дослідницьких проєктів тощо. Під час відео зустрічі зі стейкхолдерами і партнерами ОП завідувач Відділу філософії та історії релігії Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, д.філос.н, професор Филипович Л. О.,

провідний науковий співробітник Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, д. філос. н., професор Саган О. Н., керівник політико-правових програм ГО «Український Центр суспільного розвитку», к. політ. н., доцент Рейтерович І. В., начальник науково-дослідного відділу історії та археології Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника, к. іст. н. Крайній К. К. наголосили на активному залученні здобувачів освіти за ОП до співпраці з організаціями, які вони представляють. Аспіранти вивчають документи, наукову літературу, отримують консультації, проводять аналітичну та дослідницьку роботу тощо. Роботодавці у процесі зустрічі з експертами відзначали високий фаховий та викладацький рівень здобувачів вищої освіти з ОП та підтвердили сталі контакти з науково-педагогічним колективом кафедри. Самі здобувачі під час спілкування з експертною групою зазначили, що вони регулярно беруть участь у наукових заходах, які проводяться вищезазначеними установами та організаціями. Експерти відзначають реальне залучення роботодавців до реалізації ОП та їх зацікавленість у наукових дослідженнях аспірантів, переконались в наявності та дієвості договорів між ЗВО та роботодавцями про співпрацю, зокрема в питаннях підготовки докторів філософії з релігієзнавства.

4. Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.

В межах реалізації ОП «Релігієзнавство» залучаються до проведення аудиторних занять провідні фахівці-практики, експерти. Зокрема, старший науковий співробітник Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, д.філос.н. Титаренко В. В. забезпечує викладання змістового модулю «Актуальні проблеми теології» в рамках «Наукового семінару з релігієзнавства». На кафедрі філософії існує практика запрошення провідних фахівців з інших університетів України та світу з гостьовими лекціями для магістрантів, аспірантів, викладачів. Так, у 2018 / 2019 н. р. відкриту лекцію з проблем штучного інтелекту прочитав завідувач кафедри філософії та гуманітарних наук Вінницького національного технічного університету, засновник та голова Спільки дослідників модерної філософії (Паскалівського товариства) при Українському філософському фонді та директор Міжуніверситетського центру історико-філософських досліджень «Renatus» д.філос.н., професор Хома О. І. , а у 2019 / 2020 н.р. з лекціями перед здобувачами вищої освіти та науково-педагогічними працівниками Київського університету імені Бориса Грінченка виступили професор епідеміології та біоетики, доктор Омар Хасан Касуле (Саудівська Аравія) та викладач Стамбульського технічного університету Абдуллах Акар.

5. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями.

У ЗВО згідно з «Положенням про підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників Університету» (<https://tinyurl.com/kubg-qua-per>) створено цілісну систему підвищення кваліфікації, метою якої є сприяння професійному розвитку викладачів. Підвищення кваліфікації має регулярний характер; кожен викладач має не рідше одного разу на п'ять років проходити підвищення своєї кваліфікації. Науково-педагогічні працівники університету мають можливість підвищувати кваліфікацію за такими модулями: дослідницький, дидактичний, лідерський, ІКТ в освіті та ін. Кожному викладачеві надається рекомендація щодо вибору навчальних модулів за результатами комплексної діагностики особистісно-професійного потенціалу працівника. Діагностику проводить НМЦ культури лідерства. Це сприяє усвідомленню викладачем власної траєкторії професійного зростання. В університеті діє практика фахового стажування в інших ЗВО, в рамках міжнародних програм, участі у міжнародних проєктах. Експертною групою були проаналізовані матеріали про стажування, індивідуальні плани підвищення кваліфікації (стажування) та відповідні сертифікати. Встановлено, що викладачі, які працюють за ОП «Релігієзнавство», проходили стажування у вітчизняних та зарубіжних навчальних та науково-дослідних закладах. Наприклад, Р. Додонов підвищували фахову майстерність в Університеті Фатіх Султан Мехмет (Стамбул), І. Ломачинська – у відділенні релігієзнавства Інституту філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України; В. Титаренко – у Культурно-освітньому центрі Сінан-Паша (Стамбул), О. Виговська – в Університеті Кадису (Іспанія) тощо. Для нових науково-педагогічних працівників проводяться адаптаційні тренінги та, за необхідності, призначається тьютор відповідно до «Положення про адаптацію новопризначених науково-педагогічних працівників» (<https://tinyurl.com/kubg-adapt>). Важливу роль у системі професійного розвитку відіграє Навчально-науковий центр розвитку персоналу та лідерства (<https://tinyurl.com/kubg-esc-lead>).

6. Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності.

Експертна комісія встановила, що з метою стимулювання професійного розвитку викладачів та розвитку викладацької майстерності в Київському університеті імені Бориса Грінченка діє «Положення про щорічне рейтингове оцінювання професійної діяльності науково-педагогічних і наукових працівників Київського університету імені Бориса Грінченка «Лідер року»». Рейтингове оцінювання, що передбачає визначення рівня професійної діяльності викладача, проводиться щорічно за результатами календарного року на підставі даних електронної системи «Е-портфоліо», що заповнюється упродовж календарного року. Рейтингове оцінювання здійснюється у трьох номінаціях: доктор та/або професор, кандидат та/або доцент, науково-педагогічний працівник/науковий працівник без наукового ступеня та без вченого звання. Окремо формується рейтинг кафедр. Переможці отримують матеріальне заохочення і дипломи. Також результати рейтингу враховуються при укладанні

контракту. В ЗВО діє «Положення про преміювання та надання матеріальної допомоги працівникам Київського університету імені Бориса Грінченка» (<https://tinyurl.com/kubg-prem>), а також «Порядок преміювання працівників за публікації у Scopus та WoS». Щорічно проводиться конкурс на здобуття премії імені Бориса Грінченка, переможці якого нагороджуються дипломами та преміями (<https://tinyurl.com/kubg-Grinch>). На підставі зустрічі з академічним персоналом встановлено, що викладачі ОП обізнані з основними пунктами положення про рейтингове оцінювання і погоджуються з його критеріями.

Загальний аналіз щодо Критерію 6:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6.

Завдяки використанню закладом вищої освіти прозорих і зрозумілих процедур конкурсного відбору викладачів для реалізації освітньої програми «Релігієзнавство» за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти вдалося залучити науково-педагогічних працівників з високим рівнем академічної та професійної кваліфікації, мотивованих до ефективного викладацької та науково-дослідницької діяльності, активної співпраці зі стейкхолдерами в питаннях організації та реалізації освітнього процесу, здатних забезпечити досягнення визначених в освітньо-науковій програмі цілей та програмних результатів навчання.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.

Слабкі сторони та недоліки у контексті Критерію 6 не виявлено.

Рівень відповідності Критерію 6.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6.

Освітня програма та освітня діяльність за цією програмою повністю відповідають Критерію 6, у тому числі мають взірцевий характер. В ЗВО створена цілісна система кадрового забезпечення навчального процесу за ОП «Релігієзнавство», де структурні елементи взаємодоповнюють один одного і забезпечують реалізацію програмних цілей та результатів навчання; ЗВО має налагоджену дієву систему професійного розвитку викладачів, а також їх матеріального та морального заохочення до досконалості в навчально-науковій діяльності. Заслужує схвалення активне залучення до навчального процесу, проведення аудиторних занять, практичної підготовки здобувачів освіти, розробки та рецензування навчально-методичного забезпечення ОП фахівців-практиків, що дає можливість аспірантам активно співпрацювати з роботодавцями, професіоналами, і в такий спосіб не лише посилювати свої професійні практичні навички, а й визначатись із можливими варіантами подальшого працевлаштування.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:

1. Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання.

Члени експертної групи встановили, що ОП «Релігієзнавство» належним чином забезпечена матеріально-технічними ресурсами для реалізації цілей навчання третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, а саме: аудиторії обладнані сучасними мультимедійними комплексами (проектор, комп'ютер, смарт-дошка), доступом до мережі Інтернет, фліпчартами, модульними меблями тощо, що було продемонстровано членам експертної групи у режимі «прямого включення» (відеоролик) та фотопрезентації, що розміщена на сайті історико-філософського факультету, на якому реалізується освітня програма (<https://iff.kubg.edu.ua/pro-fakultet/materialno-tekhnichna-baza-fakultetu.html>). Одним із взірцевих прикладів діяльності в ЗВО є електронне середовище Київського університету імені Бориса Грінченка (<https://elearning.kubg.edu.ua/>) включає систему електронного навчання (Moodle), Wiki-портал, електронний репозиторій, електронний каталог, сервіси корпоративної електронної пошти, хмарні сервіси Microsoft. ЗВО на безплатній основі реалізує доступ викладачів та здобувачів освіти до бібліотечних фондів та доступ до різноманітних міжнародних науково-метричних баз. Навчально-методичне забезпечення змістовно насичене та постійно оновлюється. Моніторинг якісних характеристик освітніх програм регулюється «Методичними рекомендаціями з розроблення освітніх програм» (<https://tinyurl.com/kubg-pro-dev>), затвердженими рішенням Вченої ради університету від 29.03.2018 р. (протокол №3) та введеними в дію наказом ректора №206 від 29.03.2018 р. Інфраструктура Університету достатньо розвинута та проводиться постійна робота над поліпшенням матеріально-

технічної бази, покращенням умов праці та навчання, що підтвердили інтерв'юери. Отже, освітня програма підкріплена достатньою базою матеріально-технічних ресурсів, що сприяє досягненню заявлених цілей та програмних результатів навчання.

2. Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми.

Наукова бібліотека Київського університету імені Бориса Грінченка (<http://library.kubg.edu.ua/>) надає можливість безоплатного користування фаховою літературою, репозитарієм, базами електронних наукових журналів та наукометричних міжнародних баз Scopus та Web of Science, ресурсів SpringerRink, Libraria та інших ресурсів відкритого доступу (<http://library.kubg.edu.ua/resursi/e-resursy.html>). Бібліотека забезпечує низку сервісних послуг, зокрема й для віддаленого користування: тематичний підбір літератури, індексування за УДК, Е-доставка документів, перевірка на плагіат та інші консультаційні послуги. ЗВО забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та наукової діяльності в межах освітньої програми, що було підтверджено на відео зустрічах зі здобувачами вищої освіти за ОП, науково-педагогічними працівниками та представниками адміністративних підрозділів університету.

3. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.

Київський університет імені Бориса Грінченка створює належні умови для співпраці зі здобувачами освіти на всіх рівнях, що підтверджує зустріч з фокус-групою здобувачів освіти, а саме: аспірантами, представниками Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених та студентського самоврядування і випускників аспірантури за спеціальністю «Релігієзнавство». Під час відео зустрічі здобувачі вищої освіти продемонстрували обізнаність та задоволеність організаційною, освітньою, інформаційною, консультативною та соціальною підтримкою з боку ЗВО, підтвердили доброзичливу атмосферу співробітництва та підтримки з боку наукових керівників, представників факультету і кафедри філософії, що створює для аспірантів комфортні й безпечні умови навчання. Під час бесіди зі здобувачами було з'ясовано, що наукові керівники не тільки консультують аспірантів щодо питань освітньої програми та наукових досліджень, а й надають інформаційну підтримку щодо можливості публікації та апробації результатів досліджень, можливості участі у програмах академічної мобільності, порядку обрання навчальних дисциплін тощо. ЗВО також надає консультативну, соціальну та психологічну підтримку, що регулюється «Положенням про соціально-психологічну службу Університету» (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vdd/documenty/rozdil_2/nakaz_891_26.12.2019.pdf), а також у здобувачів освіти є можливість звернутися за консультаціями онлайн: «Допомога психолога онлайн» (<https://tinyurl.com/dop-online>) та подати письмові звернення до ректора університету за допомогою електронної пошти. Під час бесіди аспіранти підкреслювали доброзичливе ставлення викладачів, адміністрації факультету та керівників структурних підрозділів університету.

4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою.

В ЗВО діє низка документів, положень, спрямованих на підтримку здобувачів, а саме: «Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук» (<https://tinyurl.com/kubg-phd-pro>); «Положення про правила призначення і виплати стипендій в Університеті» (<https://tinyurl.com/styp-phd>); «Положення про стипендіальну комісію Університету» (<https://tinyurl.com/styp-kom>); «Положення про порядок використання коштів, передбачених для надання матеріальної допомоги та преміювання студентів» (<https://tinyurl.com/prem-asp>) та ін. Освітню підтримку здійснюють, перш за все, наукові керівники аспірантів, що і зазначали під час бесіди здобувачі вищої освіти. Також аспіранти підтвердили, що мають можливість звертатися до гаранта ОП, завідувача аспірантури, докторантури, адміністрації факультету та університету, як очно так і через корпоративну електронну пошту. На сайті університету також є розділ «Аспірантам», що сприяє інформуванню здобувачів вищої освіти. Під час зустрічі аспіранти продемонстрували всебічну обізнаність з можливостями університету щодо різних видів підтримки. З питань академічної мобільності необхідну консультацію можна отримати у НДЛ інтернаціоналізації вищої освіти чи на сайті (<http://ivo.kubg.edu.ua/>), що надає усю необхідну інформацію для всіх здобувачів освіти про наявні міжнародні програми та відповідає за організацію міжнародних програм і академічної мобільності здобувачів вищої освіти. Інформаційна підтримка здійснюється шляхом залучення аспірантів до офіційних сторінок у соціальних мережах Facebook, Instagram, Twitter, Pinterest, Youtube, LinkedIn та офіційних веб-сайтів історико-філософського факультету (<https://iff.kubg.edu.ua/>) та університету (<https://kubg.edu.ua/>). Отже, ЗВО забезпечує належну організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти.

5. Заклад вищої освіти створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою.

Згідно відео-огляду, навчальний корпус Київського університету імені Бориса Грінченка, в якому здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти за ОП «Релігієзнавство», відповідає державним нормам щодо забезпечення умов для навчання осіб з особливими освітніми потребами: зокрема, забезпечено доступ до аудиторій, бібліотек, та інших структурних підрозділів, наявні пандуси, спеціальні механізми підйому, ліфти; ширина дверей дозволяє без перешкод пересуватися на візку, а також є комп'ютерні сервіси для навчання осіб з вадами зору. Під час відео зустрічі адміністрація ЗВО запевнила, що згідно із Стратегією (Програмою) розвитку університету на 2018-2022 рр., планується збільшення можливостей доступу до здобуття вищої освіти осіб з особливими потребами, а саме модернізація старих корпусів та оновлення інфраструктури. В Інституті людини створено Інклюзивний ресурсний центр підтримки здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами (<https://il.kubg.edu.ua/struktura/sotsialno-psykholohichna-pidtrymka/resursnyi-tsentri-pidtrymky-studentiv-z-invalidnistiu.html>), який координує питання забезпечення освіти осіб з особливими потребами. На даний час у аспірантурі за ОП «Релігієзнавство» не навчаються особи з особливими освітніми потребами.

6. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми.

В ЗВО діє низка положень, що присвячені питанням врегулювання конфліктних ситуацій та їх вирішення, зокрема «Положення про засади запобігання і протидії дискримінації, сексуальним домаганням, булінгу та іншим проявам неетичної поведінки» (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vdd/documenty/rozdil_2/nakaz_736_31.10.19.pdf). Дія Положення поширюється на всіх співробітників і здобувачів, стосується поведінки під час освітнього процесу та/або виконання посадових обов'язків. На офіційному веб-сайті університету розміщена інформація щодо основних заходів, спрямованих на запобігання, виявлення та протидії корупції (<https://tinyurl.com/kubg-diskr>). До відома співробітників та здобувачів освіти доведено інформацію щодо способу повідомлення про прояви корупції в університеті. «Положенням про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук в університеті» (п.2.10) передбачено шляхи вирішення потенційних конфліктів між аспірантом і науковим керівником. У разі виникнення такої конфліктної ситуації письмову заяву аспіранта або наукового керівника, з огляду на характер конфлікту, розглядає Комісія з етики університету або Комісія з питань академічної доброчесності інституту/ факультету/ університету, чи комісія, до складу якої можуть входити гарант ОНП, завідувач випускової кафедри, директор/декан інституту/ факультету, завідувач аспірантури, докторантури, проректор з наукової роботи. Під час зустрічі з адміністрацією ЗВО було зазначено, що на даний час було тільки одне звернення про сексуальне домагання (не на ОП, що акредитується). Адміністрація продемонструвала на реальному прикладі процедуру розгляду такого звернення і зазначила, що факту сексуального домагання не було виявлено. Інших випадків конфліктних ситуацій не було. Під час зустрічі з представниками студентського самоврядування було обговорено процедуру вирішення конфліктних ситуацій, а на зустрічі з аспірантами не було заяв стосовно існування конфліктних ситуацій в університеті, на факультеті та кафедрі, зокрема і на ОП, що акредитується.

Загальний аналіз щодо Критерію 7:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7.

ОП належно забезпечена матеріально-технічними ресурсами для реалізації цілей та програмних результатів навчання. Бібліотека університету надає безоплатні послуги здобувачам вищої освіти та викладачам і провадить налагоджену роботу центру якості освіти університету, регулярно проводиться моніторинг щодо питань корупції, академічної доброчесності, задоволеності якістю освіти. Створене в університеті безпечне освітнє і науково-дослідне середовище задовольняє інтереси й потреби аспірантів. В ЗВО створена сприятлива психологічна атмосфера підтримки здобувачів вищої освіти науковими керівниками і викладачами факультету та університету, керівниками і представниками структурних підрозділів, що сприяє відсутності конфліктних ситуацій та психологічної напруги й позитивно впливає на реалізацію освітнього процесу на ОП «Релігієзнавство».

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.

Слабкі сторони та недоліки у контексті Критерію 7 не виявлено.

Рівень відповідності Критерію 7.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7.

Освітня програма та освітня діяльність за цією програмою повністю відповідають критерію 7, у тому числі мають зразковий та інноваційний характер. Важливою інноваційною складовою належного забезпечення ОП матеріально-технічними ресурсами для реалізації цілей та програмних результатів навчання є створення в ЗВО Інклюзивного ресурсного центру підтримки здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами, який координує питання забезпечення освіти осіб з особливими потребами, а також модернізація старих корпусів та оновлення інфраструктури з метою збільшення можливостей доступу до здобуття вищої освіти. Елементами візрцевості ОП є активна, багатопрофільна діяльність Бібліотеки університету, наявність безоплатного доступу до міжнародних наукометричних баз даних та структуроване і функціонально ефективне електронне середовище, що дає можливість повною мірою забезпечувати поставлені освітні, науково-дослідні цілі ОП.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми:

1. Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми.

Експертами встановлено, що процедури розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОП проводяться згідно з «Методичними рекомендаціями щодо розроблення освітніх програм» (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vdd/documenty/rozdil_10/nakaz_206_29.03.2018.pdf). Перегляд та оновлення ОП відбувається з урахуванням різних чинників, в тому числі й пропозицій здобувачів та стейкхолдерів. Освітню програму «Релігієзнавство» в Київському університеті імені Бориса Грінченка було започатковано в 2016 р. і, згідно із Відомостями про самооцінювання, за час її функціонування перегляд ОП хоч і здійснювався, проте в ній не було виявлено моментів, котрі потребували б внесення змін в освітню програму та навчальний план. Проте у вересні 2020 р. все ж були внесені зміни до освітньо-наукової програми (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/apirantam/osvitni_programy_2019/ONP_zminy/031_ONP_zminy.pdf), які стосуються уточнення загальної інформації про освітньо-наукову програму, уточнення назв окремих освітніх компонентів та оптимізації їх змісту відповідно до сучасного стану галузі і спеціальності, перерозподілу кредитів між освітніми компонентами для посилення практичної складової освітньо-наукової програми, уточнення форм підсумкового контролю. Під час відео зустрічі з науково-педагогічним персоналом, керівництвом кафедри було зазначено, що на факультеті проводиться моніторинг (у т.ч. через опитування та очні зустрічі зі здобувачами освіти і стейкхолдерами) щодо ефективності реалізації ОП. Аспіранти під час відео зустрічі, документи, що були надані експертам, та інформаційні ресурси факультету і кафедри підтвердили наявність цієї практики.

2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Було встановлено, що інформація про освітню програму «Релігієзнавство» та робочі програми навчальних дисциплін, що на ній викладаються, розміщена на сайті ЗВО в розділі «Аспірантам» і з нею можуть ознайомитись всі бажаючі. Думка здобувачів щодо якості викладання збирається шляхом проведення анкетування «Викладач очима студентів». Пропозиції здобувачів вищої освіти щодо змісту ОП збираються в ході освітнього процесу через спілкування з гарантом програми, науково-педагогічними працівниками, які реалізують програму та адміністрацією, що залучена до навчального процесу, під час семінарів, засідань кафедри тощо. Під час зустрічі зі здобувачами вищої освіти було встановлено, що завдяки їх пропозиціям були внесені певні несуттєві зміни до навчального плану, що підтвердило те, що в університеті реалізується практика врахування думки здобувачів при корекції ОП. Зокрема, опитування здобувачів вищої освіти відбулося у вересні 2020 р., результати якого обговорювались на засіданні кафедри. Загалом з метою вдосконалення змісту освітніх компонентів здійснюється перегляд робочих програм навчальних дисциплін і, за потреби, до них вносяться зміни або уточнення, які обговорюються і затверджуються на засіданнях кафедри.

3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.

Зустріч зі стейкхолдерами та роботодавцями підтвердила, що вони зацікавлені в оновленні ОП, мають бажання та можливість впливати на зміни в ній. Свідченням цього є рецензії на ОП роботодавців професора Гаврилюк Т. В., завідувача кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії статистики, обліку та аудиту та професора Сагана О. Н., провідного наукового співробітника Відділення релігієзнавства Інституту філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України. Стейкхолдери Филипович Л., Папаяні І., Рейтерович І. та інші учасники зустрічі підтвердили відкритість ОП до пропозицій і побажань та позитивно відгукувались про співпрацю з викладачами, які забезпечують реалізацію ОП, віддаючи належне як організаційному, так і науковому внеску

викладачів кафедри філософії Київського університету імені Бориса Грінченка в розвиток галузі українських релігієзнавчих досліджень. Серед усіх видів кооперації належним чином була оцінена залученість аспірантів до співпраці з Інститутом філософії імені Г. С. Сковороди НАН України через дослідницьку практику, реалізацію окремих модулів дисциплін «Актуальні проблеми теології» «Наукового семінару з релігієзнавства», викладання яких забезпечують Ломачинська І. М. та Титаренко В. В. Під час бесіди роботодавці відзначили, що вони активно спілкуються з групою забезпечення ОП, викладачами кафедри, а здобувачі вищої освіти беруть активну участь у заходах, які проводять роботодавці.

4. Існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми.

Перший випуск здобувачів вищої освіти освітньої програми «Релігієзнавство» за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти у Київському університеті імені Бориса Грінченка відбудеться у вересні 2021 р., а перший захист дисертації за умовами експерименту планується до грудня 2021 р. Отже, інформація щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми, що акредитується, відсутня. Проте, факультет підтримує стійкі зв'язки з випускниками аспірантури зі спеціальності 09.00.11 «Релігієзнавство» попередніх років, які працюють як в Київському університеті імені Бориса Грінченка, так і в інших ЗВО, дослідницько-аналітичних установах м. Києва та інших регіонів України.

5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми.

У ході зустрічей зі здобувачами, адміністрацією та викладачами ОП було встановлено, що в процесі реалізації освітньої програми суттєвих недоліків не було виявлено. За час існування програми своєчасно здійснювались певні несуттєві корективи до навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти, як от переведення годин, що відводились на лекційне навантаження з «Наукової комунікації англійською мовою» на практичні заняття з цієї навчальної дисципліни, що було також підтверджено аспірантами під час відео розмови з експертами. Гарант ОП та адміністрація ЗВО зазначили, що саме опитування, проведення планових моніторингів рівня задоволеності здобувачів вищої освіти всіма компонентами ОНП забезпечують можливість своєчасного реагування на можливі недоліки та сприяють внесенню коректив в ОП і її подальше вдосконалення.

6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій), беруться до уваги під час перегляду освітньої програми.

У зв'язку з тим, що акредитація є первинною, зауважень та пропозицій попередніх акредитацій ОП «Релігієзнавство» спеціальності «031 Релігієзнавство» за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти ще не було.

7. В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою.

Нормативні документи ЗВО, зокрема «Методичні рекомендації щодо розроблення освітніх програм» (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vdd/documenty/rozdil_10/nakaz_206_29.03.2018.pdf), «Положення про академічну доброчесність в Університеті» (<https://tinyurl.com/kubg-integrity>), «Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у Київському університеті імені Бориса Грінченка» (<https://tinyurl.com/kubg-phd-pro>), «Положення про організацію та проведення практики аспірантів Київського університету імені Бориса Грінченка» (<https://tinyurl.com/kubg-phd-prac>), «Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність учасників освітнього процесу Київського університету імені Бориса Грінченка» (<https://tinyurl.com/kubg-mob-rul>) та інші документи створили всі необхідні та достатні умови для формування культури якості в ЗВО. Аналіз нормативної бази, зустрічі з керівництвом університету, представниками академічної спільноти, здобувачами вищої освіти, представниками Наукового товариства та студентського самоврядування, адміністративним персоналом і працівниками допоміжних структурних підрозділів, стейкхолдерами та партнерами підтвердили дієвість механізмів забезпечення якості вищої освіти у Київському університеті імені Бориса Грінченка та сформованість у ньому культури якості.

Загальний аналіз щодо Критерію 8:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8.

Здійснення моніторингу якості освіти, співпраця з Науковим товариством та студентським самоврядуванням, оперативне реагування на запити здобувачів, партнерські відносини зі здобувачами вищої освіти, залучення роботодавців до активної участі у періодичному перегляді ОП, розуміння адміністрацією необхідності підтримання процедур якості освіти, що забезпечує розвиток культури якості освіти в ЗВО.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.

При здійсненні в ЗВО та на історико-філософському факультеті моніторингових заходів, опитувань здобувачів вищої освіти щодо рівня їхньої задоволеності всіма компонентами та ефективністю реалізації ОП, не завжди вдається, зокрема через невелику кількість здобувачів вищої освіти на освітній програмі, повною мірою виявляти саме позицію аспірантів-релігієзнавців, виокремлювати її із аспірантського загалу. На думку експертної групи, важливо розробити методики опитувань, які б надавали можливість максимального виявлення думки здобувачів освіти за освітньою програмою, отримання від них критичних зауважень, пропозицій, побажань тощо, відпрацювати процедури системного залучення аспірантів до моніторингу якості ОП та, відповідно, забезпечення коригувальних дій щодо змісту освітньої програми, які варто проводити на регулярній основі, а результати розміщувати на веб-сайті факультету.

Рівень відповідності Критерію 8.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.

Освітня програма та освітня діяльність за цією програмою загалом відповідають визначеному критерію з недоліками, що не є суттєвими. На думку експертів, зазначені в оцінці критерію 8 недопрацювання деякою мірою компенсуються можливістю здобувачів вищої освіти за ОП висловлюватись стосовно змісту освітньої програми, процедур і механізмів її практичної реалізації на засіданнях кафедри, обговорювати ці питання зі своїми науковими керівниками, долучатись до процедур забезпечення якості ОП.

Критерій 9. Прозорість та публічність:

1. Визначені чіткі і зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Права та обов'язки учасників освітнього процесу в Київському університеті імені Бориса Грінченка регулюються документами ЗВО, що опубліковані на його сайті: «Статут Київського університету імені Грінченка» (https://kubg.edu.ua/images/stories/regulations/reg_docs/statut_universytetu.pdf), «Правила внутрішнього розпорядку» (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vdd/documenty/rozdil_2/tk_28.08.2013.pdf), «Кодекс корпоративної культури Київського університету імені Бориса Грінченка» (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vdd/documenty/rozdil_1/kodeks_korp_kultury.pdf) та іншими нормативними документами щодо культури співпраці в університеті (<https://kubg.edu.ua/prouniversitet/vizytivka/korporatyvna-kultura-universytetu.html>), «Корпоративною угодою про участь у розбудові Університету» (<https://tinyurl.com/KUBG-korp-agree>), «Положенням про організацію освітнього процесу в Київському університеті імені Бориса Грінченка» (<https://tinyurl.com/kubg-ed-pro>), «Положенням про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук» (<https://tinyurl.com/kubg-phd-pro>), «Положенням про ректорат» (<https://tinyurl.com/kubg-rector>), «Положенням про кафедру навчально-наукового інституту (факультету)» (<https://tinyurl.com/kubg-depar>), «Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність учасників освітнього процесу» (<https://tinyurl.com/kubg-mob-rul>), «Положенням про академічну доброчесність науково-педагогічних, наукових, педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти Київського університету імені Бориса Грінченка» (<https://tinyurl.com/kubg-integrity>), Договорами про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (<https://tinyurl.com/kubg-agre>) та іншими документами, якими регулюються права та обов'язки усіх учасників освітнього процесу і які оприлюднені на сайті Київського університету імені Бориса Грінченка (<https://kubg.edu.ua/resursi/normatyvni-dokumenty/reiestr-normatyvnoi-bazy.html>), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

2. Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті відповідний проект з метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін.

На офіційному сайті Київського університету імені Бориса Грінченка в рубриці «Аспірантам» міститься інформація про ОП «Релігієзнавство» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/apirantam/osvitni_programy_2019/031_ONP.pdf) та навчальний план (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/apirantam/osvitni_programy_2019/NP/031_NP.pdf), згідно з якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти з 2016 р. Експертна група не отримала підтвердження щодо оприлюднення проєкту ОП за місяць до її затвердження. За словами гаранта ОП професора Ломачинської І. М., що відображено також і в Відомостях про самооцінювання, перегляд ОП підготовки докторів філософії за спеціальністю «031 Релігієзнавство» планується провести за наслідками акредитації з оприлюдненням результатів та розміщенням проєкту опису ОНП та навчального плану на сайті університету з метою отримання зауважень та пропозицій усіх зацікавлених сторін (зокрема, здобувачів вищої освіти та стейкхолдерів). На даний момент передбачена можливість надсилання зауважень та пропозицій щодо освітньої програми на електронну адресу гаранта ОП.

3. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства.

На офіційному веб-сайті ЗВО розміщено ОП «Релігієзнавство» (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/apirantam/osvitni_programy_2019/031_ONP.pdf) зі змінами (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/apirantam/osvitni_programy_2019/ONP_zminy/031_ONP_zminy.pdf), навчальний план (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/apirantam/osvitni_programy_2019/NP/031_NP.pdf) зі змінами (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/apirantam/osvitni_programy_2019/NP_zminy/031_NP_zminy.pdf) та рецензії стейкхолдерів (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/apirantam/reviews/031_.pdf). Під час відео-зустрічей зі стейкхолдерами всі вони підтвердили свою обізнаність щодо викладених на сайті матеріалів. Під час проведення акредитаційної експертизи освітньої програми також відбулось оприлюднення на веб-сайті університету «Відомостей про самооцінювання освітньої програми» (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/nmc.kmn/accred/2020/3-onr/031_Reliiieznnavstvo.pdf) та програми візиту групи експертів (https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/nmc.kmn/accred/2020/3-onr/031_Reliiieznnavstvo_Program.pdf), що підтверджує достовірність інформації щодо реального здійснення в ЗВО освітньо-наукової програми «Релігієзнавство» та надає можливість усім охочим долучатись до її обговорення.

Загальний аналіз щодо Критерію 9:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9.

Правила і процедури, що регулюють права та обов'язки учасників освітнього процесу, є достатньо зрозумілими, чіткими та доступними.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.

Відсутнє публічне розміщення інформації від стейкхолдерів та здобувачів вищої освіти щодо їх пропозицій з удосконалення освітньої програми. Вважаємо за доцільне та рекомендуємо розмістити на сайті ЗВО онлайн-форму зворотного зв'язку з аспірантами, роботодавцями та іншими зацікавленими особами для пропозицій, рекомендацій та зауважень до ОП.

Рівень відповідності Критерію 9.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9.

Освітня програма та освітня діяльність за цією програмою загалом відповідають визначеному критерію з недоліками, що не є суттєвими. На думку експертів, зазначені в оцінці критерію 9 недопрацювання деякою мірою компенсуються наявністю активної комунікації та співпраці розробників ОП і викладачів, що забезпечують її реалізацію, зі стейкхолдерами та здобувачами вищої освіти. Рекомендація стосується, насамперед, запровадження практики постійного моніторингу їх пропозицій щодо вдосконалення освітньої програми та механізмів публічного розміщення отриманої інформації для подальшого обговорення і врахування в освітньому процесі.

Критерій 10. Навчання через дослідження:

1. Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.

Члени експертної групи висновують, що зміст ОП «Релігієзнавство» дає можливість аспірантові реалізовувати дослідження з обраної теми, вивчати дисципліни, що дають змогу вирішувати науково-дослідницькі завдання за спеціальністю, допомагають орієнтуватись в питаннях розвитку наукової галузі та науково-дослідницької інфраструктури, до якої дотична його дисертація, і забезпечують можливість представляти отримані наукові результати в Україні та за кордоном, відповідає науковим інтересам здобувачів освіти. Обов'язкові освітні компоненти освітньої програми спрямовані на розвиток системного наукового мислення аспірантів, здобуття ними фахових компетентностей, підвищення науково-педагогічної культури, досягнення відповідного рівня академічного письма іноземною мовою для комунікації в міжнародному науковому середовищі та відповідають науковим інтересам здобувачів вищої освіти і тематиці їхніх досліджень. Належна підготовка до дослідницької діяльності за спеціальністю передбачає обізнаність із широким колом питань і освітніх компонентів, які вибудовують теоретичне підґрунтя для їхньої аналітичної роботи та навчають правильно моделювати процес дослідження з теми дисертації. Відповідні компетентності формуються у процесі вивчення обов'язкових дисциплін. Вибіркові освітні компоненти ОП зорієнтовані на якісне вирішення аспірантом науково-дослідницьких завдань у галузі релігієзнавства, відповідають науковим інтересам і тематиці дисертаційних робіт. ОП передбачає проходження аспірантами науково-викладацької та дослідницької практик, які мають на меті підготовку здобувачів вищої освіти до дослідницької та викладацької діяльності в галузі. В процесі відео зустрічей із науково-педагогічними працівниками та стейкхолдерами було засвідчено достатньо високий рівень підготовки здобувачів вищої освіти за ОП «Релігієзнавство» і їхню готовність до дослідницько-аналітичної та викладацької діяльності у ЗВО за спеціальністю.

2. Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напрямів досліджень наукових керівників.

В ЗВО процес визначення теми дисертаційної роботи бере свій початок з наукового інтересу вступника в аспірантуру, який знаходить своє відображення у презентації ним власної дослідницької пропозиції. Далі здійснюється аналіз дотичності наукових інтересів здобувача освіти та напрямів наукових досліджень потенційного керівника. Про напрями досліджень керівника аспірант може дізнатися з його е-портфоліо та інформації на сайті ЗВО. Процедура затвердження тем дисертаційних робіт здобувачів визначена «Положенням про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у Київському університеті імені Бориса Грінченка» (<https://tinyurl.com/kubg-phd-pro>). Членами експертної групи було встановлено, що теми досліджень аспірантів (<https://tinyurl.com/kubg-themes>) в цілому дотичні науковим інтересам керівників. Так, аналіз феномену віртуальних комунікацій у межах індивідуальної наукової теми «Генеza соціально-комунікаційних процесів як засобу суспільних трансформацій» та публікацій професора І. М. Ломачинської знаходить своє відображення у тематиці дисертаційного дослідження її аспіранта П. М. Гребенюка – «Репрезентація християнських конфесій у віртуальному просторі» та у спільній публікації здобувача вищої освіти та наукового керівника: Lomachinska I., Grebenyuk P. The phenomenon of missionary activity of Christian churches in the virtual space // Схід. – 2020. – № 5 (169). – С.54-59. Завдяки якісному професорсько-викладацькому складу кафедри філософії створено наукове середовище, яке дозволяє забезпечувати належну підтримку наукових пошуків здобувачів, здійснення експертизи та рецензування їх наукових здобутків.

3. Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквиумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо).

У межах ОП «Релігієзнавство» для реалізації досліджень здобувачів освіти та апробації їх результатів ЗВО надає можливості: брати участь у наукових заходах різного рівня (Міжнародна наукова конференція «Київські філософські студії» (щорічна); Конгрес молодих дослідників релігії «Релігія в сучасній культурі»; Всеукраїнська науково-практична конференція «Дослідження молодих вчених: від ідеї до реалізації»; Всеукраїнська конференція «Доба Ярослава Мудрого: тисячолітній досвід українського державотворення»); публікувати результати досліджень у наукових виданнях університету: «Схід» (входить до переліку наукових фахових видань України (категорія Б, ERIH PLUS, Directory of Open Access Journals (DOAJ), Index Copernicus, EBSCO та ін.), польсько-українському журналі «Освітологія» (категорія Б), «Київські історичні студії» (категорія Б). Статтям у цих виданнях присвоюється DOI, веб-сайти наукових журналів оновлені відповідно до вимог МОНУ (<https://tinyurl.com/kubgjourn>). Здобувачі вищої освіти мають можливість ознайомлюватись на веб-сайті ЗВО із новими надходженнями до бібліотеки, доробками викладачів, анонсами семінарів, тренінгів тощо; безкоштовно користуватися міжнародними базами Scopus і Web of Science, журналами вид-ва Wiley, ресурсами Springer Link, бібліотечним фондом університету, Інституційним репозиторієм, ресурсами центрів формування компетентностей (Центр критичного мислення, Центр дослідження суспільства); науково-дослідними напрацюваннями кафедри філософії; доступом до інтернет-мережі в ЗВО.

4. Заклад вищої освіти забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проєктах тощо.

ЗВО активно залучає аспірантів до міжнародної академічної спільноти, зокрема через участь у програмах академічної мобільності, що регламентується «Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність учасників освітнього процесу» (<https://tinyurl.com/kubg-mob-rul>). На сайті університету наявна інформація про діючі програми, зокрема, академічна мобільність для студентів в Латвійському університетом (Латвія), Стажування для аспірантів у рамках програми Еразмус+ в Університеті Фоджа (Італія), Еразмус+ для аспірантів з Русенським університетом імені Ангела Канчева (Болгарія), Еразмус+ для аспірантів з Університетом Костянтина Філософа в Нітрі (Словаччина), Програма Еразмус+ для аспірантів з Університетом Тампере (Фінляндія) та інші. Обов'язковою умовою участі є висока успішність (відсутність) академічної заборгованості та знання англійської мови. Експертна група зазначає, що аспіранти спеціальності «Релігієзнавство» в даних проєктах представлені слабо, що є цілком логічним, враховуючи той факт, що у 2017–2020 рр. на освітній програмі навчався один аспірант. Крім постійно діючих програм аспіранти мають можливість брати участь у локальних проєктах, таких як короткотермінове стажування, літня школа, залучення до міжнародних проєктів, в яких беруть участь релігійні партнери університету. Наприклад, аспіранти перших років навчання є слухачами модулів «Якість вищої освіти та експертний супровід її забезпечення: рух України до ЄС» (<https://tinyurl.com/tgecgad>) та «Державне – міжнародне – суспільне: європейські цінності» (<http://stipendium.kubg.edu.ua/>). Аспірант ОП «Релігієзнавство» Гребенюк Петро 3-9 лютого 2020 року брав участь у міжнародному науковому стажуванні в Ісламському культурному Центрі Сінан-Паша (м. Стамбул). Здобувач вищої освіти високо оцінив своє стажування в контексті набуття навичок soft skills та розширення професійного світогляду. Важливими інструментами долучення до міжнародної академічної спільноти є публікація результатів досліджень у наукових виданнях за кордоном, участь у міжнародних конференціях тощо. Інформація про проєкти та можливості поширюється через сторінку НДЛ ІВО (<http://ivo.kubg.edu.ua/>). Аспіранти у рамках модуля «Інтернаціоналізація науки» дізнаються про можливості отримання грантів, особливості написання заявок, закордонні видання, бази Scopus/WoS, міжнародні публікаційні стандарти, створення ORCID, ResearchGate in.

5. Існує практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проєктах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються.

Членами експертної групи встановлено, що в рамках ОП має місце практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проєктах, численних публікацій у фахових вітчизняних і зарубіжних наукових виданнях, інформація про що міститься у «Відомостях про самооцінювання» (зокрема в Таб. 2) та Е-портфоліо викладачів Ломачинської І. М. (<http://eportfolio.kubg.edu.ua/teacher/1318>) та Шепетьяка О. М. (<http://eportfolio.kubg.edu.ua/teacher/98>). Викладачі кафедри філософії здійснюють свої дослідження в рамках наукової теми історико-філософського факультету «Складні питання історичної пам'яті» (0116U003294). У межах факультетської теми реалізуються теми науково-педагогічних працівників, зокрема, тема І. М. Ломачинської – «Генеza соціально-комунікаційних процесів як засобу суспільних трансформацій», у контексті якої опубліковано статті та розділ колективної монографії: Value orientations of information culture as a key factor of society information security. Схід (5) 2018; The ideological sources of religious leadership in Ukrainian cultural space. Схід (3) 2019; Світоглядна сутність феномену інформаційної культури в контексті глобалізаційних викликів сучасності. National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald (1) 2019; Вплив релігійного лідерства на формування ціннісних засад національної пам'яті. Trudne pytania ramięci historycznej w paradygmacie dialogu kulturowego (Białystok, колективна монографія, 2019). І. М. Ломачинська має свідоцтво про реєстрацію авторського права на монографію «Релігійне лідерство в духовному вимірі християнської традиції» (№67596); постійно бере участь в наукових конференціях («Київські філософські студії – 2018», «Релігієзнавство і богослов'я в структурі світської освіти і науки» та ін.). Під час зустрічі зі здобувачами вищої освіти з'ясувалось, що існує також практика спільних публікацій наукового керівника та аспіранта, як от, співпраця наукового керівника Ломачинська І. та аспіранта Гребенюка П. (<http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/32427/>). Інформація про наукові публікації та участь у дослідницьких проєктах науково-педагогічних працівників розміщена в Інституційному репозиторії.

6. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.

У Київському університеті імені Бориса Грінченка дотримання академічної доброчесності передбачено Кодексом корпоративної культури університету, діють «Положення про академічну доброчесність науково-педагогічних, наукових, педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти» (<https://tinyurl.com/kubg-integrity>) та Комісія з питань академічної доброчесності. Має місце всебічна підтримка ініціатив з превентивних заходів та плекання культури доброчесності, як от заходи Наукового товариства, яке щорічно проводить Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Дослідження молодих вчених: від ідеї до реалізації», один із напрямів роботи якої – «Наука та освіта: утвердження академічної доброчесності та наукової етики» (<https://tinyurl.com/kubg-konf20>; <https://tinyurl.com/konf-2019>) та на постійній основі діє Школа академічної доброчесності. Відбувається постійне інформування працівників в межах Програми підвищення кваліфікації науково-педагогічних та наукових

працівників університету з метою запобігання плагіату. Також Бібліотека університету здійснює на безоплатній основі перевірку наукових текстів на плагіат через систему Unicheck. Освітньо-наукова програма «Релігієзнавство» містить модуль «Наукова етика», питання дотримання академічної доброчесності розглядаються в рамках модулю «Інтернаціоналізація науки». Науково-педагогічні працівники та аспіранти підписують декларацію про академічну доброчесність. Положенням про академічну доброчесність в університеті (п.5.2) передбачено, що за порушення академічної доброчесності науково-педагогічні працівники, окрім іншого, можуть бути притягнені до позбавлення можливості здійснювати наукове керівництво аспірантами та викладати дисципліни навчального плану підготовки докторів філософії. В університеті на сьогодні у науково-педагогічних працівників кафедр, які забезпечують підготовку на ОНП, не виявлено порушень академічної доброчесності.

Загальний аналіз щодо Критерію 10:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 10.

Змістове наповнення освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів і забезпечує достатній рівень їх підготовки до дослідницької та викладацької діяльності у ЗВО за спеціальністю. В університеті здійснюється значна робота з узгодження напрямів досліджень аспірантів та проблематики дослідницьких пошуків наукових керівників. ЗВО матеріально й організаційно забезпечує в рамках ОНП можливості для проведення й апробації результатів наукових досліджень аспірантів, їх долучення до різнопланових міжнародних наукових проєктів, заохочує практику участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проєктах. В університеті створена система забезпечення дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності як наукових керівників, так і здобувачів освіти.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 10.

Недостатнім є рівень публікаційної активності (зокрема, публікація наукових статей) здобувачів вищої освіти за ОП. Експертами рекомендовано активізувати роботу аспірантів з публікації статей за темою здійснюваних досліджень у фахових наукових виданнях, в міжнародних академічних журналах (зокрема англійською мовою) з метою виконання індивідуального плану та забезпечення умов вчасного подання дисертаційних робіт до захисту.

Рівень відповідності Критерію 10.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 10.

Освітня програма та освітня діяльність за цією програмою загалом відповідають визначеному критерію з недоліками, що не є суттєвими. На думку експертів, зазначені в оцінці критерію 4 недоліки деякою мірою компенсуються наявністю низки публікацій здобувачів вищої освіти в збірниках матеріалів наукових конференцій, в тому числі і міжнародних в Україні, підготовленою та опублікованою аспірантом разом зі своїм науковим керівником статті у фаховому науковому журналі (Ломачинська І., Гребенюк П. (2020). Феномен місіонерської діяльності християнських церков у віртуальному просторі. Схід (5). С. 54-59), перспективою публікації здобувачами вищої освіти наукових статей протягом поточного навчального року.

IV. Інші спостереження

У цьому розділі експертна група може викласти інші спостереження, пов'язані із освітньою програмою, освітньою діяльністю за цією програмою або процедурою проведення акредитації.

Експерти відзначають: вмотивованість здобувачів ОП «Релігієзнавство» в її засвоєнні, їх бажання продовжити викладацьку і науково-дослідницьку діяльність в ЗВО; налаштованість науково-викладацького складу на вдосконалення освітньої програми із урахуванням побажань здобувачів вищої освіти, роботодавців та досвіду реалізації аналогічних ОП у вітчизняних та зарубіжних закладах вищої освіти; спрямованість на налагодження міжнародних зв'язків; пунктуальність та відповідальність представників ЗВО в підготовці та проведенні всіх зустрічей, що були передбачені Програмою роботи експертної групи під час проведення акредитаційної експертизи.

V. Підсумки

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації ОП, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, **відсутні**.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що освітня програма відповідає Критеріям за наступними рівнями відповідності:

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	B
Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми	B
Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	A
Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою	B
Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	B
Критерій 6. Людські ресурси	A
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	A
Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	B
Критерій 9. Прозорість та публічність	B
Критерій 10. Навчання через дослідження	B

За результатами акредитаційної експертизи рішенням експертної групи є **акредитація**.

Додатки до звіту:

Відсутні

Шляхом підписання цього звіту ми стверджуємо, що провели акредитаційну експертизу у повній відповідності із Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та інших актів законодавства, а також здійснювали свої функції добросовісно, неупереджено і доброчесно.

Документ підписаний кваліфікованими електронними підписами.

Керівник експертної групи

Марченко Олексій Васильович

Члени експертної групи

Шимко Олена Володимирівна

Вінтонів Юлія Ігорівна